

กรณีศึกษา " รายการจันทร์กะพริบ "

ในบทนี้จะเป็นการพรรณนาถึงลักษณะของรายการ ซึ่งพิจารณาจากแนวคิด วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบรายการ โครงสร้างรายการรวมทั้งขั้นตอนต่าง ๆ ในการผลิตรายการ จันทร์กะพริบซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัว ตลอดจนการวิเคราะห์ถึงกลยุทธ์ในการนำเสนอรายการซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ ส่วนแรกจะเน้นเรื่อง เนื้อหา (content) ในรายการซึ่งถือเป็น ตัวเนื้อเรื่อง (text) ของรายการ ส่วนที่สองจะเป็นเรื่องของวิธีการนำเสนอรายการ (presentation technique) ซึ่งถือเป็นบริบท (context) ของการนำเสนอเนื้อหา ในรายการนอกจากนี้ในตอนท้ายจะได้กล่าวถึงบริบททางสังคม (Social Context) ของ การผลิตและการนำเสนอรายการจันทร์กะพริบ ซึ่งถือเป็นผลผลิตทางด้านสื่อสารมวลชนอย่างหนึ่ง ที่จะนำไปถ่ายทอดสู่ประชาชน ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังกล่าวจะได้แนะนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

ความเป็นมา

รายการจันทร์กะพริบ เป็นรายการโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้น โดยบริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ของเอกชนอิสระ คือบริษัท เจ เอส แอล จำกัด โดยมีคุณลาวัลย์ กันตชาติ เป็นผู้อำนวยการ บริหารผลิต (executive producer) คุณสุชา วัฒนวงษ์ เป็นผู้อำนวยการผลิตหรือ ผู้ควบคุมการผลิต (producer) และคุณพิไลวรรณ บุญล้นเป็นผู้กำกับรายการ (director) และผู้เขียนบทโทรทัศน์ (scriptwriter) รายการจันทร์กะพริบเริ่มผลิตออกอากาศเป็นครั้งแรกในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2532 ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ทุกวันจันทร์ เวลา 22.00 - 23.00 น. ความยาวรายการประมาณ 60 นาที และได้ออกอากาศต่อเนื่อง มาจนถึงปัจจุบัน

* บริษัทผู้ผลิตรายการ หมายถึงบริษัทเอกชนที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อผลิตรายการบ่อน้ำให้สถานี โทรทัศน์โดยการเช่าเวลาออกอากาศ หรือรับจ้างสถานีโทรทัศน์ผลิตรายการมาเป็นตอน ๆ ไป

แนวคิดในการผลิตรายการ

รายการจันทร์กะพริบเกิดขึ้นจากแนวคิดว่าการดำเนินชีวิตของคนในสมัยก่อนนั้นหลังจากที่ได้รับประทานอาหารเย็นหรืออาหารค่ำแล้ว สมาชิกในครอบครัวได้แก่ พ่อ-แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย ก็จะมานั่งล้อมวงคุยกันท่ามกลางแสงจันทร์ ซึ่งเป็นบรรยากาศที่สงบร่มเย็นและอบอุ่น พ่อ-แม่ ปู่ย่าตายายก็จะเล่าถึงชีวิตหรือเหตุการณ์ในวัยเด็ก หรือเหตุการณ์เก่า ๆ ที่ผ่านมาให้ลูก หลานฟังอย่างมีความสุข พวกลูก ๆ หลาน ๆ ก็จะซักไซ้ไล่เรียงเรื่องราวที่ตนสนใจ และสร้างจินตนาการตามไปด้วย บางครั้งผู้ใหญ่อาจจะชวนชี้ชมพระจันทร์และดวงดาวต่าง ๆ บนฟากฟ้าพร้อมกับเล่าตำนานต่าง ๆ ให้ลูกหลานฟัง บรรยากาศเช่นนี้มีในสังคมไทยสมัยก่อน ต่อมาเมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ไม่มีเวลาที่จะมาสังสรรค์กันภายในครอบครัว ลักษณะเช่นนี้ได้อีกสภาพที่อยู่อาศัยก็เปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นตึก ทาวน์เฮ้าส์หรือคอนโดมิเนียมทำให้ไม่มีสถานที่ เช่น "นอกชาน" "ระเบียง" ที่จะมานั่งชมจันทร์ได้เหมือนเดิม รวมทั้งความเจริญทางเทคโนโลยีก็ทำให้เกิดระบบติดต่อสื่อสารและสื่อมวลชนมาแทนที่เป็นสื่อกลางที่จะเชื่อมโยงความรู้สึกรักของสมาชิกในสังคม เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และทำหน้าที่ให้ความบันเทิงแทน ทำให้ภาพแห่งการเล่าเรื่องราวสู่ลูกหลานภายใต้แสงจันทร์และแสงดาวอันแสนจะมีความสุขนั้นหายไป

จากแนวคิดดังกล่าว คณะผู้จัดทำรายการจึงได้นำมาประยุกต์เป็นรายการจันทร์กะพริบเป็นการนำเอาบรรยากาศเก่า ๆ ที่มีความสุขมาสร้างขึ้นมาใหม่ โดยการจำลองฉากและบรรยากาศให้คล้ายกับในบ้านอันอบอุ่นเช่นสมัยก่อน แล้วเชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงนำเสนอมานั่งสนทนากันในเรื่องราวต่าง ๆ และเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายจึงมีรูปแบบการแสดงอื่น ๆ มาสลับ เช่น ดนตรี ละคร เป็นต้น (ผุสชา โรณะวนิก, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2535)

วัตถุประสงค์

การนำเสนอรายการจันทร์กะพริบ มีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างความบันเทิงแก่ผู้ชมด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ภายใต้แนวคิดที่ว่าเรื่องราวเหล่านั้น ควรจะเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาสาระพอสมควร และเน้นคุณภาพของเนื้อหาและการผลิตเป็นสำคัญ

กลุ่มผู้ชมเป้าหมาย

รายการประเภทกีฬาบันเทิง มักจะมีเนื้อหาสาระที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมซึ่งมีหลายประเภท รายการจันทร์กระจิบก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน แต่มุ่งเน้นการผลิตรายการเพื่อกลุ่มผู้ชมในระดับการศึกษาที่สูง (ระดับ A + B) ขึ้นไปโดยมีพื้นฐานความคิด (assumption) ว่า หากผลิตรายการที่มีคุณภาพสำหรับผู้ชมกลุ่มเป้าหมายระดับสูงแล้ว ก็จะทำให้กลุ่มเป้าหมายระดับที่ต่ำกว่าเกิดความรู้สึกอยากยกระดับตัวเองขึ้นไปชมด้วย แต่ถ้าผลิตรายการโดยยึดกลุ่มเป้าหมายระดับต่ำแล้วก็จะเสียกลุ่มผู้ชมระดับสูงไป เพราะคนเหล่านี้จะไม่ลงมาดู

รูปแบบรายการ

การกำหนดรูปแบบรายการโทรทัศน์เชิงพาณิชย์ (commercial program) นั้นจะถูกกำหนดโดยวัน-เวลาออกอากาศและกลุ่มผู้ชมเป้าหมาย (target audience) เป็นสำคัญโดยเริ่มจากการพิจารณาวันและเวลาออกอากาศเสียก่อนว่าเป็นวัน-เวลาใด ซึ่งจะทำให้วิเคราะห์ได้ว่าผู้ชมจะเป็นใคร เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาใด และอยู่ในระดับชั้นของผู้ชม (class) ชั้นใดซึ่งมักนิยมแบ่งเป็น class ใหญ่ ๆ 4 class คือ A B C และ D เมื่อทราบว่าผู้ชมเป็นใครแล้วก็มาวิเคราะห์ว่าผู้ชมกลุ่มนี้นิยมชมชอบที่จะดูอะไร ต้องการชมรายการแบบไหน ในช่วงวันและเวลาที่ออกอากาศนั้น ๆ ก็จะทำให้ประเมินได้ว่าในช่วงเวลาที่ออกอากาศนี้ควรจะนำเสนอรายการรูปแบบใดจึงจะเหมาะสมที่สุด

สำหรับรายการจันทร์กระจิบนั้น ได้รับเวลาออกอากาศในวันจันทร์ ระหว่างเวลา 22.00-23.00 น. ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้กลุ่มผู้ชมเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ใหญ่และแม่บ้านทั้งเพศชายและเพศหญิง ส่วนกลุ่มเด็กเล็กนั้นไม่อยู่ในเป้าหมายจะมีบ้างก็แต่เด็กโตระดับมัธยมขึ้นไปถึงมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ผู้ผลิตรายการยังกำหนดระดับชั้นของกลุ่มผู้ชมเป้าหมายให้อยู่ในระดับ class A-B มากกว่าระดับอื่น ทั้งนี้เพราะมีแนวคิดที่ว่า "...หากทำรายการให้ดีมีคุณภาพระดับที่กลุ่มระดับสูง(A-B) ดูแล้ว กลุ่มระดับล่าง (C-D) ก็จะยกระดับตัวเองขึ้นมาดู แต่ถ้าทำรายการระดับกลุ่ม C-D ดูแล้ว กลุ่ม A-B จะไม่ลงไปดู..." (มุสซา โทณะวณิก , สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2535)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเวลาออกอากาศ และกลุ่มผู้ชมเป้าหมายแล้วก็จะทำให้ได้แนวทางในการกำหนดรูปแบบรายการออกมาเป็นรายการรูปแบบปกิณกะบันเทิงที่ประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระหลากหลาย พร้อมทั้งใช้รูปแบบวิธีการนำเสนอที่หลากหลายรวมเข้าไว้ด้วยกันในหนึ่งรายการ

รายการจันทร์กะพริบมีรูปแบบรายการที่ชัดเจนอยู่ประการหนึ่งคือ เป็นรายการปกิณกะบันเทิงที่มีแกนความคิดของเรื่อง (Theme) เป็นหลักเพียงอย่างเดียวแต่จะมีแง่มุมต่าง ๆ ที่หลากหลายของเรื่องนั้นมาเสนอ โดยใช้วิธีการนำเสนอ (presentation technique) หลากรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบสัมภาษณ์ รูปแบบละคร รูปแบบดนตรี เป็นต้น แต่ทั้งหมดนี้จะดำเนินเรื่องไปตามแนวแกนความคิดของเรื่อง (Theme) โดยจะไม่หลุดออกนอกกรอบแนวคิดของเรื่องนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น ในการนำเสนอรายการในเรื่อง "ยาย" ก็จะมีแนวแกนของเรื่อง (Theme) คือ "ความรักระหว่างยายกับหลาน" โดยมีรูปแบบการนำเสนอเนื้อเรื่องหลายรูปแบบด้วยกัน คือ มีทั้งรูปแบบดนตรีหรือเพลง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับยายคือเพลง "อู๋ย" มานำเสนอเปิดรายการตามด้วยรูปแบบการสัมภาษณ์ผู้ที่ออกมาร้องเพลงนี้ถึงเรื่องความรักที่มีต่อยาย จากนั้นเป็นการนำเสนอรูปแบบละครเพลงที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความคิดถึงของหลานที่มีต่อยาย ต่อมาก็เป็นการสัมภาษณ์แขกรับเชิญที่เป็นยาย และหลาน ถึงความรู้สึกและความผูกพันกัน ช่วงต่อมาเป็นการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นนักร้อง นักดนตรีที่แต่งเพลงเกี่ยวกับความรักยาย คือ เพลงถามยายซึ่งแต่งและขับร้อง โดยคุณพงษ์สิทธิ์ คำภีร์ พิธีกรมาปิดรายการด้วยความซาบซึ้งจากนั้นก็ให้แขกรับเชิญผู้ให้สัมภาษณ์คนเดียวกันนี้เล่นดนตรีและร้องเพลงถามยาย ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักยาย

รูปแบบโครงสร้างรายการจันทร์กะพริบ ตอน "ยาย"

ออกอากาศวันจันทร์ที่ 2 เดือนมีนาคม พ.ศ.2535 เวลา 22.00-23.30 น.

รูปแบบ	เนื้อหา	ผู้ร่วมรายการ
ดนตรี/เพลง สัมภาษณ์	การร้องเพลง "อื้อ" สัมภาษณ์ ค.ช.ตุ้มตาม เรื่อง ความรักยาย	ค.ช. ตุ้มตาม
-----เบรคโฆษณา 1-----		
ละคร	การแสดงละครประกอบเพลงอื้อคำ	นักแสดง 6 คน
-----เบรคโฆษณา 2-----		
สัมภาษณ์ สัมภาษณ์	ความรู้สึกที่มีต่อยายในบทเพลง ความรักของยายที่มีต่อหลาน	นักแสดง 6 คน สารินทร์, มารศรี, อรสา
-----เบรคโฆษณา 3-----		
สัมภาษณ์ ดนตรี	ความผูกพันยาย-หลาน (ต่อ) เพลงถามยาย	หลาน ยาย แม่ พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์
-----เบรคโฆษณา 4-----		
สัมภาษณ์	ความรู้สึกผูกพันกับยาย	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์ ยายแจ๋ว หลานแอน หลานเกรียงศักดิ์
-----เบรคโฆษณา 5-----		
ดนตรี	เพลงถามยาย (ต่อตอนจบ)	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์

ขั้นตอนในการผลิตรายการจันทร์กะพริบ

ในการผลิตรายการโทรทัศน์โดยทั่วไปแล้วจะแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ ขั้นตอนวางแผนการผลิต (planning) ขั้นตอนก่อนการผลิต (pre-production) ขั้นตอนดำเนินการผลิต (production) และขั้นตอนหลังการผลิต (post-production) ซึ่งในการผลิตรายการจันทร์กะพริบ มีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังนี้ คือ

ขั้นวางแผน (planning)

เป็นการประชุมทีมงานผลิตทั้งหมด (Team Conferrence) นับตั้งแต่ผู้อำนวยการผลิต ผู้ควบคุมการผลิต ผู้กำกับรายการ ผู้เขียนบท ผู้ประสานงาน ผู้กำกับฝ่ายศิลป์และผู้ออกแบบสร้างฉาก เพื่อกำหนดเนื้อหาและรูปแบบในการนำเสนอรายการ โดยตอนแรกสุดจะเป็นการกำหนดหัวเรื่อง (Topics) เสียก่อนว่าจะนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับอะไร เมื่อได้หัวเรื่องแล้วจึงกำหนดแกนความคิดของเรื่อง (Theme) จากนั้นจะให้ผู้ร่วมงานโดยเฉพาะผู้เขียนบทและผู้กำกับช่วยกันเสนอความคิด (Idea) ว่าจะมีวิธีการนำเสนออย่างไรที่น่าสนใจ และจะเรียงลำดับการนำเสนออย่างไรจึงจะเหมาะสม จนเมื่อได้มีการถกเถียงอภิปราย (discussion) กันแล้วก็จะได้แผนโครงสร้างรายการ และมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบแต่ละส่วนนำไปดำเนินงานของตนต่อไป

ขั้นก่อนการผลิต (pre - production)

ในขั้นก่อนการผลิตนี้จะมีการคิดสร้างสรรค์ และการเตรียมงานก่อนการผลิตดังนี้ คือ

ขั้นแรก เป็นการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่จะเสนอ (Research) ในขั้นนี้ผู้เขียนบทจะเป็นผู้ไปค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตัวบุคคลที่จะเชิญมาร่วมรายการโดยตรง หรือสัมภาษณ์จากบุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้องหรือรู้เรื่องราวของบุคคลนั้นดี นอกจากนี้อาจค้นคว้าหาข้อมูลจากห้องสมุด หรือสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ เพิ่มเติมอีก หลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลมาแล้วก็จะนำมาเรียบเรียงจัดทำบทโทรทัศน์ต่อไป

ขั้นที่สอง การเขียนบทโทรทัศน์ (script writing) ในขั้นนี้ผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนหรือแต่ละช่วงรายการก็จะนำข้อมูลที่ได้มาเขียนบทโทรทัศน์ ซึ่งประกอบไปด้วยบทพูดของพิธีกร บทสัมภาษณ์ หรือบทการแสดงโชว์ต่าง ๆ ในบทโทรทัศน์นี้จะเป็นการเขียนบทอย่างคร่าว ๆ ไม่ลงรายละเอียดมากนัก แต่จะเป็นการลำดับคำถาม หรือลำดับเหตุการณ์ ที่จะนำเสนอเท่านั้น uly จะไม่มีการกำหนดมุมกล้องในการถ่ายทำไว้รายละเอียด แต่อาจมีการระบุเทคนิคภาพหรือเสียงพิเศษที่ต้องการไว้ด้วย

ขั้นที่สาม การประชุมรายงานผล เป็นการนำเอาข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมมาได้มาเสนอ รวมทั้งการเสนอบทโทรทัศน์ (script) ให้ที่ประชุมพิจารณาช่วยกันติชมให้ข้อเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้นรวมทั้งการแจกแจงรายละเอียดของงานที่ต้องปฏิบัติและจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการถ่ายทำ รวมถึงลดจนการนัดหมายบุคคลที่เกี่ยวข้องออกมาแล้วจัดทำเป็นแผนงานที่สมบูรณ์

ขั้นที่สี่ ขั้นเตรียมการ (preparing) ผู้ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่อย่างไรไปดำเนินการตามแผนที่วางไว้ กิจกรรมในขั้นนี้เป็นการเตรียมความพร้อมทุกอย่างไม่ว่าจะเป็น ดารา นักร้อง นักแสดง แขกรับเชิญ พิธีกร ฉาก แสง เสียง และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ทั้งหมดให้พร้อม รวมทั้งการจองห้องสตูดิโอหรือสถานที่ถ่ายทำ

ขั้นดำเนินการผลิต (production)

ในขั้นตอนนี้ จะเป็นการลงมือถ่ายทำรายการตามแผนงานและบทโทรทัศน์ที่จัดเตรียมไว้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทำนอกสถานที่หรือการถ่ายทำในสตูดิโอ ก่อนลงมือถ่ายทำจริงจะต้องมีการตรวจสอบความพร้อมของส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ฉาก วัสดุอุปกรณ์ประกอบฉาก แสง สี เสียง มีการจัดเตรียมให้เป็นที่ไปตามแนวคิดที่วางไว้หรือไม่ ซึ่งในขั้นนี้ผู้กำกับรายการจะมีบทบาทมากที่สุดในการกำกับควบคุมให้เป็นที่ไปตามบทหรือตาม concept ที่วางไว้ เมื่อการเตรียมการด้านวัสดุอุปกรณ์พร้อมแล้ว ก็จะเป็นการชักซ้อมตัวบุคคลที่จะมาปรากฏตัวในรายการ ได้แก่ พิธีกร แขกรับเชิญ นักแสดง ดารา นักร้อง นักดนตรี ให้มีความเข้าใจในบทโทรทัศน์และเรื่องราวที่จะถ่ายทำให้ดีเสียก่อน ซึ่งในขณะที่เดียวกันฝ่ายอื่น ๆ ก็จะได้ดูความเรียบร้อยไปด้วยทั้งด้านแสงและเสียง

รวมทั้งการจัดวางมุมกล้องถ่ายภาพด้วย หลังจากที่ได้ซักซ้อมดีแล้วจึงเริ่มลงมือถ่ายทำ หรือ บางแห่งก็เรียกว่าบันทึกเทป ในการถ่ายทำนั้นมักจะแบ่งเป็นเนื้อหาออกเป็นฉาก (scene) และ จะถ่ายทำที่ละฉากจนเสร็จสิ้นในฉากนั้น ๆ จึงไปถ่ายฉากต่อไป เมื่อถ่ายทำแต่ละฉากเสร็จแล้ว ก็จะมีการตรวจสอบความถูกต้องโดยดูจากเทปที่บันทึกไว้ ถ้าหากพอใจก็ผ่านไป แต่ถ้าไม่พอใจ หรือผู้กำกับ คิดว่าน่าจะทำได้ดีกว่านี้ก็มีการถ่ายซ้ำ หรือที่เรียกว่าเทคใหม่ (take) อีกครั้งหนึ่งหรือจนกว่าจะพอใจ ซึ่งในบางรายการปรากฏว่าบางฉากมีการถ่ายทำใหม่หลายครั้ง มาก ๆ จนถึง 5-10 ครั้งก็มี จนในที่สุดเมื่อเป็นที่พอใจแล้วก็จะได้เทปที่บันทึกรายการในแต่ละ ช่วงออกมา ในรายการมีการแบ่งออกเป็นฉากหลายฉาก การถ่ายทำไม่จำเป็นจะต้องถ่ายเรียง ตามฉากเสมอไป อาจมีการถ่ายทำฉากที่อยู่ทีหลังมาเริ่มต้นก่อนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของ การถ่ายทำครั้งนั้น ๆ

ในบางรายการที่มีการถ่ายทำนอกสถานที่ด้วย เช่น การสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไป การถ่ายทำเหตุการณ์ที่น่าสนใจ เพื่อนำมาใช้นายการก็จะต้องมีการติดต่อเทปให้เรียบร้อยก่อน ที่จะนำมาฉาย หรือใช้ในรายการขณะที่ยังบันทึกในสตูดิโอ

ขั้นหลังการผลิต (post - production)

การตัดต่อลำดับภาพ

ในขั้นนี้เป็นการนำเทปที่บันทึกไว้ทั้งหมดมาตัดต่อเรียงเรียง เพื่อให้ตัวรายการ มีความน่าดูมากยิ่งขึ้น การตัดต่อนี้มีหลักเกณฑ์กว้าง ๆ อยู่ดังนี้คือ

(1) เป็นการตัดต่อเรียงเรียงลำดับเรื่องราวให้ถูกต้อง เนื่องจากในการถ่ายทำ ครั้งแรกไม่ได้ถ่ายเรียงตามลำดับในบทโทรทัศน์ หรือตามลำดับเหตุการณ์ที่ควรจะเป็น

(2) เป็นการตัดส่วนที่ไม่ต้องการทิ้ง หมายถึงกรณีที่มีเนื้อหา คำพูดหรือการแสดง บางส่วนที่ผิดพลาดหรือไม่ต้องการให้นำไปเผยแพร่ออกอากาศก็จะมีการตัดทอนส่วนนั้นทิ้งไป

(3) เป็นการตัดต่อเนื้อหา ข้อความ คำพูด หรือเหตุการณ์ให้สั้นลง เนื่องจากเทปที่บันทึกถ่ายทำมาทั้งหมดมีความยาวเกินกว่าเวลาออกอากาศที่มีอยู่

(4) เป็นการตัดต่อเพื่อให้เรื่องราวมีความน่าสนใจมากขึ้น ได้แก่ การตัดคำพูดให้สั้นกระชับได้ใจความชัดเจนขึ้น การตัดภาพแปลก ๆ เข้าไป หรือการตัดภาพแบบกระโดด (jump cut) รวมทั้งการใช้เทคนิคพิเศษทางด้านภาพ (special effect) เข้าช่วยเพื่อทำให้รายการเร้าใจ ตื่นเต้นน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

การผสมเสียง

หลังจากตัดต่อภาพเสร็จแล้วก็จะมีการบันทึกเสียงเพื่อให้รายการสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะเสียงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้รายการมีความน่าสนใจ การบันทึกเสียงนั้นแบ่งออกเป็น

(1) การบันทึกเสียงบรรยาย เนื้อหาหรือเรื่องราวบางส่วนอาจยังไม่สมบูรณ์ในตัวเองด้วยการนำเสนอทางด้านภาพเพียงอย่างเดียว จึงจำเป็นต้องมีการบันทึกเสียงบรรยายลงไปเพื่ออธิบายประกอบ เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวได้ดียิ่งขึ้น หรือบางกรณีอาจเป็นการบรรยายเพื่อเน้นหรือย้ำข้อความบางตอนให้เด่นชัดขึ้น น่าสนใจมากขึ้น

(2) การบันทึกเสียงดนตรีประกอบ เป็นการผสมเสียงดนตรีลงไปตามความเหมาะสมของเนื้อหาและการดำเนินเรื่องในแต่ละช่วงแต่ละตอน เช่น ตอนที่เปิดภาพตื่นเต้นหวาดเสียวจากการแสดงกายกรรม ก็อาจใช้ดนตรีเข้าช่วยเพื่อสร้างบรรยากาศให้เร้าใจตามไปด้วย หรือตอนที่สนุกสนานก็อาจใช้เพลงที่มีจังหวะสนุกสนานประกอบเข้าไปเพื่อทำให้รายการน่าชมยิ่งขึ้น

(3) การบันทึกเสียงพิเศษ (sound effect) เนื้อหาในรายการบางช่วงอาจเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์พิเศษ เช่น ผนตก พ้าร้อง ก็จะต้องมีการใส่เสียงพิเศษที่สอดคล้องกับฉากนั้นเข้าไปเพื่อให้เหตุการณ์สมจริงมากยิ่งขึ้น

ชีวิตที่ระหกระเหินลาบยากแค้นมาตลอด จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าทำไมชีวิตของแต่ละคนจึงแตกต่างกันเหลือเกิน

บุคคลที่มาออกรายการจันทร์กะพริบ มักจะเป็นบุคคลที่สังคมรู้จักคุ้นเคยดีอยู่แล้ว หรือเป็นคนที่มียศชื่อเสียงในสังคม หรือวงการใดวงการหนึ่ง ฉะนั้นเรื่องราวของบุคคลนั้นจึงเป็นที่สนใจของคนทั่วไป บุคคลที่มาออกรายการนี้แบ่งออกเป็นหลายกลุ่มได้แก่ กลุ่มดารานักแสดงภาพยนตร์ เช่น ส.อาสนจินดา สมบัติ เมทะนี พิศมัย วิไลศักดิ์ กลุ่มนักร้องนักดนตรี เช่น จรัล มรินทร์ กุ้ง กิติคุณ ชัยรัตน์ เทียบเทียม กลุ่มดาวตลก เช่น โน้ต เชิญยิ้ม เรื่องราวที่น่าสนใจมักจะมีเกี่ยวข้องกับประวัติส่วนตัว ฉันทที่อยู่ การดำเนินชีวิตในสมัยเมื่อเป็นเด็ก ชีวิตการต่อสู้ฝ่าฟัน อุปสรรค ความล้มเหลวในชีวิต ความสำเร็จในชีวิต ความไม่ฝัน จุดหมายปลายทางของชีวิต เรื่องราวเหล่านี้เป็นที่อยู่ในความทรงจำของเขาซึ่งมีทั้งส่วนที่ประทับใจและสิ่งที่ขมขื่น

การที่บุคคลได้มาเล่าเรื่องราวในอดีตของตนเอง ให้ผู้อื่นฟังนี้ตามหลักจิตวิทยาถือว่าเป็นการทบทวนระลึกถึง (remind) อดีตของตนเอง ทำให้ผู้เล่าเกิดความภาคภูมิใจ เกิดความสุขใจและรู้สึกว่าชีวิตมีค่าที่มีคนให้ความสนใจ ถือเป็นความสุขใจอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกซาบซึ้งใจ ประทับใจ หรือสะท้อนใจร่วมไปด้วย นอกจากนั้นบุคคลบางคน แม้คนทั่วไปจะรู้จักหรือรู้ประวัติดีแล้วแต่ก็เป็นเพียงบางส่วนของชีวิตของเขที่เรามองเห็นเท่านั้นยังมีเรื่องราวอีกหลายส่วนที่เรายังไม่รู้ไม่เห็น และอาจเป็นสิ่งที่น่าสนใจมากก็ได้ ฉะนั้น เราจึงเห็นได้แก่รับเชิญบางคนไปออกรายการโทรทัศน์ให้สัมภาษณ์ในหลาย ๆ รายการ แต่ก็ยังมีคนสนใจอยู่น้อยทั้งนี้เพราะการนำเสนอเรื่องราวมีความแตกต่างกัน

การนำเสนอชีวิตของใครบางคนมาพูดคุยมาเล่าสู่กันฟังในลักษณะนี้จะน่าสนใจหรือไม่มันขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั้นเองว่า บุคคลนั้นมีสิ่งที่น่าสนใจในสายตาผู้ชมหรือไม่ เช่น ถ้าเอาชีวิตของใครคนหนึ่งซึ่งไม่มีใครรู้จักเลย มาคุยให้ฟังก็คงไม่มีใครอยากรู้เท่าไรหรอก แต่ถ้าคนนั้นมีประวัติชีวิตที่โดดเด่นในบางเรื่อง เช่น มีลูกถึง 12 คนและสามารถเลี้ยงลูกให้ได้ดีทุกคน หรือกรณีของเต็กกอก ซึ่งมีภรรยาหนีบคนและสามารถอยู่ร่วมกันได้โดยไม่ทะเลาะกัน เรื่องเช่นนี้จึงจะน่าสนใจ นอกจากนี้ในกรณีที่บุคคลนั้นเป็นที่รู้จักของคนในสังคมอยู่แล้วหรือสังคมให้ความสนใจอยู่แล้ว เช่น ดาราภาพยนตร์ นักร้อง เรื่องราวของบุคคลเหล่านี้มีความน่าสนใจในตัวเองใคร ๆ ก็อยากรู้จัก

การที่รายการจันทร์กะพริบยกเอาเรื่องราวของบุคคลต่าง ๆ มาพูดคุยกัน โดยเฉพาะบุคคลที่มีชื่อเสียงนี้ ในส่วนหนึ่งถือเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ชมรายการ ซึ่งในชีวิตประจำวันของคนไทย มีลักษณะที่อยากรู้ อยากเห็น เรื่องของคนอื่น ต่างสนใจเรื่องส่วนตัวซึ่งกันและกัน (สุพัตรา สุภาพ, 2520) และเมื่อได้รู้ได้เห็นแล้วก็จะนำไปพูดคุยกันต่อ เล่าสู่กันฟัง หรือเอามาเป็นประเด็นในการสนทนา และถือว่าเนื้อหาเกี่ยวกับการสัมภาษณ์บุคคลนี้เป็นส่วนที่เกือบจะเรียกได้ว่าสำคัญที่สุดของรายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิง ซึ่งผู้ชมให้ความสนใจมาก

1.2 เรื่องเกี่ยวกับผลงานของบุคคล

เรื่องราวของคนบางคน ความน่าสนใจอาจไม่ได้อยู่ที่ประวัติชีวิตของเขาแต่อาจอยู่ที่ผลจากการกระทำของเขาที่เกิดขึ้น นั่นก็คือ "ผลงาน" ผลงานของบางคนเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปดีแล้วแต่ยังไม่รู้ว่ามันเกิดขึ้นได้อย่างไร ผลงานของคนบางคนอาจยังไม่เป็นที่รู้จักแต่มีความน่าสนใจในตัวเองมาก เช่น เป็นสิ่งแปลกใหม่ เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ เรื่องของผลงานนี้หมายถึงผลงานที่เป็นรูปธรรม สามารถมองเห็นจับต้องได้ ได้แก่ สถาปัตยกรรม สิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ หัตถกรรม อุปกรณ์ผลิตขึ้นโดยใช้ฝีมือชาวบ้านหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน เช่น เครื่องดนตรีพื้นเมือง และยังหมายถึงผลงานที่เป็นนามธรรม เป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ ได้แก่ การช่วยเหลือชีวิตคน การเลี้ยงภัย การแสดงน้ำใจต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นต้น

การนำเสนอผลงานที่น่าสนใจของบุคคลมานำเสนอให้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้สึกรักภาคภูมิใจแก่ผู้สร้างสรรค์ผลงานนั้นขึ้นมา และเป็นการเผยแพร่ให้คนทั่วไปได้รับรู้ได้เห็นเป็นตัวอย่าง และอาจเกิดแรงบันดาลใจที่จะกระทำด้วยตนเองดูบ้าง ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์สังคมทางหนึ่ง

1.3 เรื่องเกี่ยวกับความสามารถพิเศษของบุคคล

เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติชีวิต และผลงานของบางคนอาจไม่มีอะไรน่าสนใจเท่ากับความสามารถของบุคคลนั้นที่สามารถทำอะไรได้หลาย ๆ อย่าง หรือทำในสิ่งที่คน

ปกติทั่วไปหาไม่ได้ เช่น การเล่นเกม การแสดงกายกรรม การเต้นระบำ การเต้นบัลเลต์ การเล่นเกมยิมนาสติก การจัดรายการวิทยุ การเป็น ดีเจ เป็นต้น

การนำเสนอเรื่องราวของความสามารถพิเศษนี้ จะเป็นการเล่าให้ฟังหรือ แสดงให้เห็นว่าเขาทำสิ่งนั้นได้อย่างไรโดยนำมาแสดงให้เห็นกันทันทีภายในห้องส่ง ซึ่งจะทำให้ ผู้ชมได้จินตนาการตามไป หรือมองเห็นได้จริง ๆ ตัวอย่างเช่น รายการจันทร์กะพริบ ตอนที่เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับ ดี เจ ก็ให้เชิญคุณหทัย เกษสังข์ ดีเจ รายการวิทยุชื่อดังมา สัมภาษณ์พร้อมทั้งได้จัดฉากเป็นห้องควบคุมเสียง เหมือนจริงทุกอย่างแล้วให้คุณหทัยสาธิตวิธีการ ทาหน้าที่เป็น ดี เจ ให้ดูภายในห้องส่ง ซึ่งวิธีนี้ทำให้ผู้ชมมองเห็นภาพ เข้าใจได้ง่าย และ ยังเป็นสร้างความรู้สึกร่วมกันอกทันใจคนดูได้เป็นอย่างดี

1.4 เนื้อหาเกี่ยวกับดนตรีและเพลง

รายการจันทร์กะพริบ ได้นำเอารูปแบบดนตรีและเพลงมาเสนอใน รายการซึ่งมีทั้งเพลงไทยและเพลงสากล สำหรับเพลงไทยนั้นส่วนใหญ่จะเป็นเพลงไทยสากล ทั้งเก่าและใหม่ โดยมุ่งเน้นเพลงที่มีคุณภาพในเนื้อหาและท่วงทำนองเป็นหลัก มักจะไม่นิยมนำเสนอเพลงประเภทสมัยนิยม (popular song) หรือเพลงตลาด ส่วนเพลงสากลนั้นก็ มีทั้งเพลงเก่าและเพลงใหม่ แต่โดยส่วนใหญ่จะเป็นเพลงเก่าที่เคยโด่งดังในอดีต หรือเพลง คลาสสิกเป็นหลัก เหตุผลที่ทางรายการจันทร์กะพริบเลือกนำเสนอเนื้อหาเพลงประเภทดังกล่าวนี้ เนื่องจากต้องการให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่ค่อนข้างจะเป็นกลุ่มผู้ใหญ่มากกว่ากลุ่มเด็กวัยรุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มแม่บ้าน

สำหรับนักร้องที่มาร้องเพลงไทยในรายการทางรายการจันทร์กะพริบ ก็พยายามคัดเลือกนักร้องที่เป็นต้นเสียงจริง ๆ มาร้องในรายการ เช่น คุณจินตนา สุขสถิตย์ คุณรุ่งฤดี แพ่งผ่องใส คุณชรินทร์ นันทนาคร คุณสุเทพ วงศ์กำแหง คุณสวลี ผกาพันธุ์ และ คุณดาวใจ ไพจิตร เป็นต้น ยกเว้นในบางกรณีที่อาจจะให้แขกที่รับเชิญมาร่วมรายการร้องเพลง นั้น ๆ แทน แต่ส่วนใหญ่มักจะเชิญผู้ที่เป็นต้นเสียงจริงมามากกว่าสำหรับเพลงสมัยนิยม (popular song) จะมีบ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อยมาก ซึ่งขึ้นชื่อว่ารายการจันทร์กะพริบแล้วก็ต้องย้อนยุค (รายการ จันทร์กะพริบ ออกอากาศ 23 ธันวาคม 2534)

การนำเพลงมาเสนอในรายการจันทร์กระจิบนี้ มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวคือจะเป็นเพลงเก่าที่ทำให้ผู้ฟังได้ทวนระลึกถึงอดีต ซึ่งรวมทั้งอดีตของผู้ชมผู้ฟังเองว่าในยุคสมัยนั้น ขณะที่เพลงนี้กำลังเป็นที่นิยมตนเองเป็นอย่างไร กำลังทำอะไรอยู่ซึ่งการนึกถึงอดีตนี้เป็นธรรมชาติของมนุษย์โดย เฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่หรือวัยกลางคนขึ้นไปจนถึงวัยชรา ซึ่งจะทำให้เกิดความสุขทางใจอย่างหนึ่ง และทำให้เกิดความภาคภูมิใจเมื่อยามได้ระลึกถึง

ดนตรีและเพลง เป็นรูปแบบรายการที่สำคัญที่รายการปกิณกะบันเทิงทุกรายการจะขาดเสียไม่ได้ เพราะดนตรีและเพลงเป็นรูปแบบความบันเทิงที่ผู้ชมทุกระดับทุกกลุ่มนิยมชมชอบการเสนอรายการเพลงและดนตรีมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความบันเทิงแก่ผู้ชมเมื่อชมแล้วทำให้เกิดความสุขใจ เกิดสุนทรีทางอารมณ์จากการได้ฟังหรือชมรายการเพลง นอกจากนี้ยังช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด เนื่องจากการดำเนินกิจวัตรประจำวันของเราจะทำงานตั้งแต่เช้าจรดค่ำมากบ้างน้อยบ้างตามภาระความรับผิดชอบของคนแต่ละคน หลังจากทำงานใช้กำลังกายกำลังสมองมาระยะหนึ่ง คนเราย่อมต้องการผ่อนคลายความตึงเครียดบ้างตามสมควร วิธีคลายความเครียดของแต่ละคนมีแตกต่างกันไปการชมรายการเพลงทางวิทยุโทรทัศน์ก็เป็นวิธีคลายความเครียดอย่างหนึ่ง คือ ได้ฟังเสียงอันประเทืองอารมณ์แล้วยังมีภาพเจริญตาเจริญใจอีกด้วย เมื่อฟังและชมแล้วทำให้เกิดความสุข คลายเหงา เกิดความกระปรี้กระเปร่าพร้อมที่จะเผชิญกับงานต่อไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530 หน่วยที่ 5-10)

1.5 ศิลป วัฒนธรรม และการแสดงต่าง ๆ

เนื้อหาเกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมและการแสดงต่าง ๆ นี้ปรากฏอยู่มากในรายการจันทร์กระจิบ งานศิลป์ที่นำมาเสนอได้แก่ ศิลปวัฒนธรรมของคนกลุ่มต่าง หรือวัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรมชาวเขา ดนตรีและเพลงของชาวเขา ส่วนการแสดงต่าง ๆ นั้นมีหลายประเภทได้แก่ การแสดงทางศิลปะ เช่น โขน ละครร้อง ละครรำ การแสดงรีวิวระบอบเพลง การแสดงกายกรรม มายากล เป็นต้น

2. วิธีการนำเสนอ (Presentation Technique)

แม้เนื้อหาจะเป็นส่วนสำคัญของรายการโทรทัศน์ประเภทปกิณกะบันเทิงเพียงใดก็ตาม แต่ส่วนที่สำคัญยิ่งกว่ากลับเป็นเรื่องของวิธีการนำเสนอ (presentation) ทั้งนี้เพราะการนำเสนอรายการปกิณกะบันเทิงนั้นมีวัตถุประสงค์หลักคือทำให้ความบันเทิงแก่ผู้ชม ส่วนเนื้อหาสาระนั้นจะเป็นเรื่องรองลงมา ดังนั้นในการนำเสนอเนื้อหาในรายการปกิณกะบันเทิง จึงไม่นิยมที่จะใช้วิธีการเช่นเดียวกับรายการประเภทให้ความรู้ หรือรายการเพื่อการศึกษาที่มักจะเน้นเนื้อหาสาระเป็นสำคัญ แต่สำหรับรายการปกิณกะบันเทิงจะพยายามหาวิธีการนำเสนอเนื้อหาให้เกิดความน่าสนใจติดตามชมมากที่สุด เป็นที่พอใจของผู้ชมมากที่สุด จึงมีการใช้รูปแบบการนำเสนอรายการหลาย ๆ รูปแบบ และในแต่ละรูปแบบนั้นก็จะมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่สื่ออีกด้วย โดยทั่วไปแล้วในการนำเสนอเนื้อหาในรายการโทรทัศน์นั้นมักจะประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วนด้วยกันคือ

- (1) พิธีกร (Host)
- (2) ผู้ร่วมรายการ แขกรับเชิญ หรือนักแสดง (Guest / Talent)
- (3) บรรยากาศ (Atmosphere)
- (4) สไตส์ หรือรูปแบบในการนำเสนอ (Style /Form of Presentation)

วิธีการนำเสนอเนื้อหาในรายการจันทร์กะพริบ ก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานองค์ประกอบในการนำเสนอทั้ง 4 ประการด้วยเช่นกัน ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญอย่างมากในการนำเสนอรายการ และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้รายการนี้ประสบความสำเร็จเป็นที่พอใจของผู้ชมจำนวนมาก กลยุทธ์และวิธีการนำเสนอรายการจันทร์กะพริบมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1 พิธีกร (Host)

พิธีกรในรายการจันทร์กะพริบเป็นพิธีกรคู่ชายหญิง คือคุณสุชา โทณะวนิก และดร.อภิวัฒน์ วัฒนางกูร พิธีกรทั้งสองคนนี้มีบุคลิกและลีลาในการดำเนินรายการเข้ากันได้ดี และเป็นสัญลักษณ์ของรายการจันทร์กะพริบ โดยได้ดำเนินรายการมาตลอดตั้งแต่รายการแรกจนถึงปัจจุบัน และได้รับความนิยมจากผู้ชมรายการสูงมาก วิธีการดำเนินรายการของพิธีกรทั้งสองคนมีลักษณะเด่นดังต่อไปนี้คือ

(1) บุคลิกลักษณะ

พิธีกรรายการจันทร์กระจิบทั้ง 2 คน คือคุณพสุชา และดร.อภิวัฒน์เป็นบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะที่ดี มีความสุภาพอ่อนโยน ยิ้มแย้มแจ่มใส มีมารยาทในการพูดและการแสดงสะท้อนความเป็นไทยได้ดี ซึ่งจะสังเกตได้จาก

- การรื้อฟื้น มีกิจกรรมการยทที่น่นเวลาในลักษณะดั้งเดิมของชายไทย หญิงไทย
- การแสดงท่าทางประกอบมีสัมมาคารวะ ไม่ก้าวร้าวล่วงเกินแขกรับเชิญ หรือผู้ร่วมรายการ

- การแต่งกาย พิธีกรชายมักจะใส่ชุดสากล พิธีกรหญิงสวมกระโปรงยาว เป็นประจำยกเว้นในบางรายการซึ่งเป็นช่วงบรรยากาศพิเศษ พิธีกรก็จะแต่งกายให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่จะนำเสนอ เช่น เรื่องเกี่ยวกับเพลงพื้นเมือง (ออกอากาศ 4 มิถุนายน 2533) พิธีกรชายจะใส่เสื้อม่อฮ่อม พิธีกรหญิงจะใส่ชุดไทยพื้นเมือง

รูปที่ 14 พิธีกรรายการจันทร์กระจิบ

(2) ภูมิหลังของพิธีกร

พิธีกรถือเป็นหัวใจสำคัญของรายการโทรทัศน์บิกินกะบันเทิงซึ่งจะช่วยทำให้รายการดำเนินไปอย่างมีชีวิตชีวาหรือน่าสนใจมากน้อยเพียงใด พิธีกรแต่ละคนจะมีลักษณะวิธีการพูดและการแสดงออกแตกต่างกันไป ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวและจะสะท้อนภาพของตัวเองออกมาให้เห็นได้ ซึ่งเป็นผลมาจากภูมิหลัง (background) ของแต่ละคนที่แตกต่างกัน

พิธีกรชาย : ดร.อภิวัฒน์ วัฒนางกูร

ดร.อภิวัฒน์ วัฒนางกูร มีตำแหน่งหน้าที่การงานประจำเป็นคณบดีและอาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ภาพเดิมของอาจารย์อภิวัฒน์ คือการเป็นนักวิชาการ ผู้รอบรู้ในด้านสื่อสารมวลชนและเป็นอาจารย์สอนหนังสือ เมื่อมาทำหน้าที่ในฐานะเป็นพิธีกรรายการโทรทัศน์ ดร.อภิวัฒน์ จึงเป็นพิธีกรกึ่งนักวิชาการเหมือนกับอาจารย์สอนหนังสือทางโทรทัศน์ ลักษณะการเป็นพิธีกรจึงเป็นเสมือนการถ่ายทอดความรู้จากครูไปหาลูกศิษย์ ผสมผสานกับวิธีการนำเสนอเรื่องราวและแนวบันเทิงเบา ๆ แต่มีความน่าเชื่อถือในเนื้อหาสาระสูงเป็นจริงเป็นจังมาก

พิธีกรหญิง : คุณศุษา ทัศนะวณิก

คุณศุษา ทัศนะวณิก จบการศึกษาทางด้านอักษรศาสตร์ และ ก่อนที่จะมาเป็นพิธีกรรายการจันทร์กะพริบ เดิมมีฐานะเป็นนักร้องและนักแสดงที่มีผลงานเพลงออกมาในแนวที่เป็นเพลงสมัยนิยม และได้รับความนิยมจากประชาชนผู้ฟังและผู้ชมสูงมากในช่วงเวลาหนึ่ง ทำให้คุณศุษาเป็นคนที่มีชื่อเสียงกว้างขวางเป็นที่รู้จัก และยอมรับจากประชาชนทั่วไป ในด้านการแสดงคุณศุษาเองก็มีผลงานการแสดงละครโทรทัศน์หลายเรื่อง เช่น วิก 07 และก็มีผลงานเป็นที่ชื่นชอบของประชาชนอย่างสูง นอกจากนี้ทางด้านการศึกษายังเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงและจบการศึกษาทางด้านอักษรศาสตร์ ยิ่งทำให้เป็นบุคคลที่มีกรอบแนวคิดทฤษฎีและหลักการใช้ภาษาไทยดีทั้งการฟังและการพูด เมื่อคุณศุษามาเป็นพิธีกรรายการจันทร์กะพริบ จึงมีข้อได้เปรียบหลายประการคือเป็นคนมีชื่อเสียงผู้ชมส่วนใหญ่รู้จักและยอมรับ ประกอบกับการมีบุคลิกดี มีความรู้

สูงจึงทำให้การทําหน้าที่ในฐานะพิธีกรประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นด้วย เมื่อมองในภาพรวมในการนำเสนอรายการของคุณสุชา ทัศนะวนิก จะเห็นว่าเป็นพิธีกรที่มีความรอบรู้ แคล่วคล่อง มีการใช้ภาษาในการพูดและการฟังที่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทย มีการลำดับความ ลำดับเหตุการณ์ ที่ดีง่ายต่อการเข้าใจเรื่องราว จึงทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกประทับใจ ฟังพอใจในผลงาน

รูปที่ 15 พิธีกรรายการจันทร์กะพริบในขณะดำเนินรายการ

เมื่อบุคคลทั้งสองคือ ดร.อภิวัฒน์ วัฒนางกูรและคุณสุชา ทัศนะวนิก ได้มาทําหน้าที่เป็นพิธีกรในรายการจันทร์กะพริบคู่กัน จึงเป็นการเสริมและส่งเสริมกันยิ่งขึ้น กล่าวคือในภาพของดร.อภิวัฒน์เป็นนักวิชาการที่มีความรอบรู้ เป็นครูที่แสนดี มีความน่าเชื่อถือสูงประกอบกับภาพของคุณสุชา ซึ่งเป็นผู้ชำนาญการในการใช้ภาษา และเป็นคนสุภาพ อ่อนหวาน ทำให้การทำงานร่วมกันเกิดผลรวมที่ดีในสายตาของผู้ชม ซึ่งโดยพื้นฐานลักษณะนิสัยของคนไทยโดยเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่และแม่บ้านแล้ว มักจะนิยมชมชอบคนที่มีความรัก มีความอ่อนหวาน มีกิริยามารยาทนุ่มนวล เรียบร้อยแบบไทยๆ จึงทำให้พิธีกรทั้งสองเป็นจุดสนใจของรายการ สร้างความน่าสนใจในรายการมากยิ่งขึ้น

(3) วิธีการสัมภาษณ์และดำเนินรายการ

วิธีการสัมภาษณ์การพูดคุยกับแขกรับเชิญหรือผู้ร่วมรายการทั้ง 2 คน จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ที่ถูกต้องตามหลักปฏิบัติในการทำหน้าที่พิธีกร ได้แก่ การยกย่องให้เกียรติผู้ร่วมรายการ การมีสัมมาคารวะ ไม่พูดละลาบละลั้งผู้ร่วมรายการ ลักษณะการตั้งคำถามก็จะใช้คำถามที่ทำให้ผู้ตอบสบายใจ ไม่อึดอัดใจที่จะตอบซึ่ง " จะสังเกตได้จากรายการจันทร์กะพริบทุกรายการในช่วงการสัมภาษณ์พระจันทร์ หรือแขกรับเชิญในรายการ จะไม่เคยมีครั้งใดที่พิธีกรถามจนกระทั่งผู้ตอบจมนม และจะไม่ใช้วิธีการถามแบบเจาะ ขอนไขในเรื่องส่วนตัวของแขกรับเชิญ จะเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้คิดทบทวน และเล่าเรื่องราวนั้นตามความเป็นจริงมากกว่า..." (พิไลวรรณ บุญล้วน, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2535) นอกจากนี้หลังจากได้ตอบคำถามเสร็จแล้ว ในบางครั้งพิธีกรก็จะสรุปประเด็น เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะของคนที่เคยเป็นครูมาก่อน และในการดำเนินรายการในแต่ละครั้งพิธีกรก็จะพูดเชื่อมโยงรายการแต่ละช่วงให้มีความต่อเนื่องกลมกลืนกันด้วยเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี จนไม่รู้สึกรัดขัดหรือสะดุด เช่น การเชื่อมโยงรายการจากการสัมภาษณ์ไปยังการร้องเพลง พิธีกรก็จะหยิบยกเอาคำพูดที่แขกรับเชิญพูดถึงมากล่าวนำไปสู่การร้องเพลงในช่วงต่อไป (รายการจันทร์กะพริบ ตอน ละครชีวิต ออกอากาศ 25 ธันวาคม 2532)

รูปที่ 16 การสัมภาษณ์แขกรับเชิญ

กล่าวโดยสรุปลักษณะของการนำเสนอรายการของพิธีกรรายการจันทร์กะพริบทั้ง 2 คน นั้นจะมีลักษณะที่สะท้อนถึงขนบธรรมเนียมไทยอันดีงาม ซึ่งเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ บุคลิกภาพของพิธีกรเองที่มีลักษณะแบบไทย ๆ ทั้งกิจกรรมายาทและการแสดงออก รวมทั้งวิธีการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ร่วมรายการที่มีความสุภาพอ่อนโยน มีสัมมาคารวะให้เกียรติผู้ร่วมรายการ และไม่ละลาบละล้วงในเรื่องส่วนตัว หรือเข้าไปทําเรื่องที่เรียกว่า " รื้ออะไรควรไม่ควร " ลักษณะของการนำเสนอรายการของพิธีกรดังกล่าวนี้ ถือเป็นจุดเด่นหรือกลยุทธ์ที่สำคัญของรายการจันทร์กะพริบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการผลิตรายการ และเป็นลักษณะที่น่าพึงพอใจแก่กลุ่มผู้ชมเป้าหมาย ซึ่งส่วนมากจะเป็นกลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มที่มีการศึกษาดี และกลุ่มแม่บ้านที่นิยมชมชอบสิ่งที่ยั่งยืน ครอบคลุมประเพณีอันดีงามของไทย

2. ผู้ร่วมรายการ (Guest, Talent)

ผู้ร่วมรายการในรายการจันทร์กะพริบ ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการนำเสนอรายการ ซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะทำให้รายการมีความน่าสนใจหรือไม่เพียงใด ถ้าหากแขกรับเชิญมาร่วมรายการมีความน่าสนใจ ก็จะทำให้รายการนั้นมีแนวโน้มว่าจะมีความน่าสนใจมากขึ้นความน่าสนใจของผู้ร่วมรายการนั้น ที่จะเชิญมานั้นพิจารณาได้จากปัจจัยดังต่อไปนี้ (พิไลวรรณ บุญล้วน , สัมภาษณ์ , 6 มีนาคม 2535)

(1) ความมีชื่อเสียง ถ้าบุคคลที่มาร่วมรายการเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของคนในสังคม ก็จะทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้นเป็นแรงดึงดูดผู้ชมที่ตัวอย่างหนึ่ง บุคคลที่มีชื่อเสียงนี้หมายรวมถึงผู้ที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันและผู้ที่มีชื่อเสียงในอดีต

(2) อาชีพ อาชีพของบุคคลที่เป็นแขกรับเชิญ มีส่วนสร้างความสนใจจากผู้ชม ถ้าหากบุคคลนั้นมีอาชีพที่อยู่ในความสนใจของผู้ชมของประชาชน เช่น ดาราภาพยนตร์ ดาราโทรทัศน์นักร้อง นักดนตรี แล้วเมื่อมาออกรายการโทรทัศน์ก็จะทำให้ผู้ชมสนใจ สำหรับคนไทยนั้นให้ความสนอกกับเรื่องราวความบันเทิงมากกว่า คนทั่วไปมักจะรู้จักดารา นักแสดง นักดนตรี มากกว่านักวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เพราะคนเหล่านี้สามารถให้ความสุขทางใจแก่ผู้ชมได้ และเป็นความสุขที่ได้รับอย่างรวดเร็วมากกว่าที่จะรอคอยสิ่งที่ยังมาไม่ถึง ดังนั้น อาชีพของบุคคลที่จะมาร่วมรายการจึงมีส่วนสำคัญ ต่อการสร้างความสำเร็จในรายการ

(3) ผลงานของบุคคล ในบางกรณีบุคคลบางบุคคลอาจจะยังไม่เป็นที่รู้จัก แต่ผลงานของบุคคลนั้นกลับเป็นสิ่งที่รู้จักมีชื่อเสียงมากกว่า เช่น นักแต่งเพลงที่ได้แต่งเพลงที่มีชื่อเสียงโด่งดังคนทั่วไปสามารถร้องเพลงนั้นได้ แต่อาจไม่รู้จักเลยว่าใครเป็นผู้แต่งเพลงนั้นขึ้นมา เจ้าของเพลงหรือผู้แต่งเพลงคนนั้นก็อาจมีความน่าสนใจ ในแง่มุมที่ว่า เป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของคนอื่น และประเด็นเรื่องการแต่งเพลงว่าเขาแต่งเพลงนั้นออกมาได้อย่างไร มีอะไรเป็นแรงบันดาลใจ เป็นต้น

ผู้ร่วมรายการจันทร์กะพริบส่วนมากมักเป็นบุคคลในกลุ่มอาชีพดาราดาราภาพยนตร์ ดาราโทรทัศน์ หรือนักร้องที่มีชื่อเสียงและมีความสามารถ แต่โดยมากแล้วจะเป็นบุคคลที่ค่อนข้างอาวุโส หรือมีประสบการณ์มากพอสมควร จะไม่นิยมเชิญดาราวัยรุ่น หรือนักร้องวัยรุ่นมาออกรายการ อาจจะมีในบางครั้งแต่ก็ไม่จัดวางตำแหน่งเป็นแขกรับเชิญคนสำคัญ หรือ "พระจันทร์" ในรายการ ดาราหรือนักร้องอาวุโสที่มาร่วมรายการมักจะมีประสบการณ์ชีวิตในอดีต มาเล่าสู่กันฟังมาก ทั้งในเรื่องความสุข โชคเสีร้า ความล้มเหลวและความสำเร็จในชีวิตซึ่งมีส่วนช่วยสร้างความสนใจจากผู้ชมรายการได้มาก

รูปที่ 17 ดารา นักร้อง นักแสดง ที่เป็นแขกรับเชิญในรายการ

สำหรับบุคคลกลุ่มอาชีพอื่น ๆ เช่น นักธุรกิจ นักการเมือง หรือข้าราชการ จะเชิญมาร่วมรายการบ้าง แต่จะเป็นส่วนน้อยและจะต้องเป็นบุคคลที่น่าสนใจจริง ๆ เท่านั้น เมื่อคัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นแขกรับเชิญในรายการได้แล้ว ความสำคัญลำดับต่อมาคือ การนำเสนอตัวบุคคลเหล่านั้น สำหรับรายการจันทร์กะพริบนั้น ผู้ผลิตรายการได้สร้างภาพของแขกรับเชิญโดยกำหนดให้มีสถานภาพใหม่ขึ้นมา (status - conferrer) 2 ประเภทคือ

" พระจันทร์ " หมายถึงบุคคลที่เป็นแขกรับเชิญคนสำคัญในรายการ ซึ่งในแต่ละตอนจะมีเพียงคนเดียว การกำหนดสถานภาพให้แขกรับเชิญเป็น " พระจันทร์ " นี้จะช่วยสร้างความรู้สึกมีเกียรติ มีความภาคภูมิใจในการมาเป็นแขกรับเชิญในรายการ ในขณะที่ผู้ชมทางบ้านก็จะรู้สึกว่า แขกรับเชิญคนนี้จะมีความสำคัญมาก และโดดเด่น น่าสนใจเป็นพิเศษ และเมื่อประกอบกับการใช้เทคนิคการผลิตรายการเข้าช่วย เช่นการใช้โคมไฟ follow spot ส่องไปยังแขกรับเชิญที่เป็น " พระจันทร์ " ก็จะช่วยสร้างภาพพจน์ของแขกรับเชิญให้โดดเด่นมากยิ่งขึ้น

" ดาว " หมายถึงบุคคลที่เป็นแขกรับเชิญคนสำคัญรองลงมาจากพระจันทร์ ซึ่งในแต่ละตอนจะมีหลายคน แขกรับเชิญที่มีสถานภาพเป็นดาวนี้ จะมีส่วนช่วยสร้างเสริมภาพของพระจันทร์ให้เด่นมากขึ้น รวมทั้งเป็นการแต่งแต้มสีสันให้รายการ เพราะดาวแต่ละดวง หรือแขกรับเชิญระดับรองเหล่านี้แต่ละคนก็จะมีเรื่องราวเล็ก ๆ น้อยๆ แต่น่าสนใจมาเสนอ

นอกจากการสร้างสถานภาพของการเป็น " พระจันทร์ " และ " ดาว " ที่จะมากะพริบ (พูดคุย) ในรายการแล้ว ปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะทำให้รายการช่วงสัมภาษณ์นั้นมีความน่าสนใจยิ่งขึ้นก็คือ ความสามารถหรือลีลาในการพูดคุย และการเล่าเรื่องของแขกรับเชิญ ซึ่งถ้าหากแขกรับเชิญเป็นคนที่พูดจาไพเราะน่าฟัง คุยสนุก หรือเป็นนักเล่าเรื่องที่เก่ง ก็จะทำให้เกิดบรรยากาศในการสัมภาษณ์ที่ดี มีความน่าสนใจติดตามชมรายการ

3. บรรยากาศในรายการ (Atmosphere)

บรรยากาศในรายการโทรทัศน์ปกิณกะบันเทิง ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการผลิตรายการ ทั้งนี้เพราะในการนำเสนอรายการโทรทัศน์ปกิณกะบันเทิงนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ

คือการสร้างความบันเทิงด้วยรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย บรรยากาศในการนำเสนอรายการจะเป็นปัจจัยในการสร้างอารมณ์ (emotion) ให้แก่ผู้ชมที่จะทำให้ผู้ชมมีอารมณ์ร่วม หรือมีอารมณ์คล้อยตามเนื้อหาสาระที่นำเสนอ สำหรับการสร้างบรรยากาศในรายการจันทร์กะพริบนั้นได้สร้างสรรค์จากปัจจัยดังต่อไปนี้

3.1. ฉาก

ฉากจะเป็นเครื่องบ่งบอกถึงสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์หนึ่ง เวลาใดเวลาหนึ่งฉากจะทำให้ผู้ชมรับรู้ถึงเรื่องราวที่กำลังเสนอนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร เกิดขึ้นที่ไหน ฉากในรายการจันทร์กะพริบจะแบ่งออกเป็น 4 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

(1) ฉากห้องรับแขก เป็นฉากที่จัดขึ้นมาให้เหมือนกับห้องรับแขกในบ้าน หลังหนึ่งค่อนข้างร่ออ่า หุหุรา วัสดุอุปกรณ์ เฟอร์นิเจอร์ที่ใช้งบประมาณเป็นของดี มีราคาแพง มีคุณภาพสูงฉากนี้ใช้ในการสัมภาษณ์แขกรับเชิญและผู้ร่วมรายการที่สำคัญ การจัดสร้างฉากให้ดูหุหุรา มีคุณค่าเช่นนี้ จะทำให้แขกรับเชิญที่มาร่วมในรายการเกิดความรู้สึกที่ยิ่งใหญ่ รู้สึกร่ออ่าภาคภูมิใจทำให้รู้สึกว่าเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับเชิญมานั่งตรงนี้

รูปที่ 18 ฉากห้องรับแขก

(2) ฉากเวทีการแสดง เป็นฉากที่จัดขึ้นมาคล้ายกับเป็นเวทีขนาดใหญ่ มีพื้นที่กว้างขวาง เพียงพอสำหรับการแสดงชุดต่าง ๆ และการแสดงละคร การแสดงแฟชั่นโชว์ ด้านผนังฉากจะเป็นส่วนที่เคลื่อนไหวแยกส่วนได้คล้ายกับการเป็นประตูบานเลื่อนเข้าหากัน หรือแยกออกจากกันได้ ที่ผนังมีโวลท์ หรือสัญลักษณ์ของรายการจันทร์กะพริบขนาดใหญ่ติดอยู่ ฉากนี้ใช้ในช่วงเปิดรายการโดยพิธีกรหรือแขกรับเชิญให้เดินออกมาจากหลังฉาก หรือบางครั้งให้เดินออกมาจากประตูบานเลื่อน ส่วนฉากนั้นที่เวทีด้านหน้าจะเป็นฉากสำหรับการแสดงทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นการร้องเพลง การแสดงละคร การแสดงโชว์ต่าง ๆ ความใหญ่โต ร่ออ่าของฉากนี้ ประกอบกับการมีกลไกประตูบานเลื่อนเปิด - ปิดได้ แล้วให้ผู้ร่วมรายการเดินออกมา จะทำให้ผู้ร่วมรายการเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนสำคัญคนหนึ่ง การที่จะมาปรากฏตัวแต่ละครั้งจะต้องไม่ใช่ธรรมดา แต่จะมาพร้อมกับบรรยากาศน่าตื่นตื่น เรายัง การจัดฉาก เช่นนี้ เป็นการสร้างภาพพจน์ให้แก่ผู้ร่วมรายการ และรูปแบบการนำเสนอรายการให้เกิดความยิ่งใหญ่อลังการ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะนิสัยของคนไทยที่ชมอะไรเป็นพิธีการ เป็นทางการ ที่จะทำให้สิ่งที่จะเสนอนั้นดูมีความสำคัญมากขึ้น เป็นการนำเอาความคิดเรื่องการใช้พิธีการ สร้างเสริมความยิ่งใหญ่ให้แก่มนุษย์มาใช้ โดยเฉพาะลักษณะนิสัยของคนไทยแต่ดั้งเดิมมานั้น จะเป็นคนที่ชอบเคารพขนบอนุรักษ์ของผู้ที่มีอำนาจอยู่แล้ว (สุภัตรา สุภาพ, 2520)

รูปที่ 19 ฉากเวทีการแสดง

(3) ฉากแสดงดนตรี เป็นการนำเอาวงดนตรีที่จ้างมาแสดงในรายการ มีการใช้เครื่องดนตรีจริง ๆ มีนักดนตรีจริงและนักร้องจริงมาแสดงในรายการ เป็นการสร้างบรรยากาศให้สดชื่นแจ่มใส มีความสมจริง ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้ชมที่บ้านรู้สึกตื่นตาตื่นใจในความยิ่งใหญ่ที่ยกเอาวงดนตรีที่จ้างมาแสดงในห้องส่งแล้ว การนำเอาวงดนตรีมาแสดงสดในรายการยิ่งทำให้ผู้ชมรายการทุกคนรู้สึกมีอารมณ์ร่วมไปในรายการไปด้วย นอกจากนี้ในการแสดงการร้องเพลงของนักร้องหรือแขกรับเชิญ ก็จะทำให้ผู้ชมร้องเพลงด้วยเสียงจริงของเขาเอง พร้อมกับใช้ดนตรีจริง ๆ เล่นประกอบทันที ซึ่งออกจะเป็นการแตกต่างจากการนำเสนอรูปแบบรายการเพลงในปัจจุบันที่นิยมมาใช้วิธีการนำเสนอแบบลิปซิงค์ (lip sync) ที่ให้นักร้องแสดงท่าการร้องเพลงประกอบกับเทปเสียงหรือแผ่นเสียง ซึ่งวิธีนี้จะเป็นการประหยัดงบประมาณและต้องการให้เสียงร้องมีคุณภาพคงที่ ไม่แปรเปลี่ยนไปตามสภาพร่างกาย หรือความสมบูรณ์ของนักร้อง แต่สำหรับรายการโทรทัศน์ประเภทปกิณกะบันเทิงนั้น เป็นรายการที่ต้องการสร้างความแปลกใหม่เร้าใจ จึงนิยมจ้างดนตรีจริงมาแสดงในห้องส่งซึ่งทำให้รายการมีความสดมากกว่า มีความตื่นตาตื่นใจ มีความยิ่งใหญ่อลังการมากกว่า

รูปที่ 20 ฉากแสดงดนตรี

(4) ฉากละครหรือฉากประกอบการแสดงพิเศษ

เป็นฉากที่จัดสร้างขึ้นมาพิเศษให้สอดคล้องกับเรื่องราวเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอ โดยใช้หลักการจัดฉากแบบเหมือนจริง (realistic) เพื่อบ่งบอกถึงเวลา สถานที่ และอารมณ์ หรือบรรยากาศของรายการให้ผู้ชมทราบ เช่น การแสดงละครเรื่องโรสิดาก็มีการจัดฉากให้คล้ายกับบรรยากาศในเรื่องโรสิดามากที่สุด แต่ในบางกรณีที่เนื้อเรื่องที่จะเสนอนั้นค่อนข้างจะเป็นนามธรรม หรือเป็นจินตนาการก็จะใช้หลักการจัดฉากแบบแอบสแตรท (abstract) กล่าวคือ เป็นการจัดฉากที่ไม่จำเป็นต้องเหมือนจริงมีลักษณะคล้ายกับการจัดละครเวที เช่น มีการนำเอา เต่า กะทะ มาใช้ในการจัดฉากให้เห็นว่าฉากนั้นเป็นห้องครัว โดยไม่ต้องสร้างห้องครัวจริง ๆ หรือในกรณีที่เป็นการแสดงโชว์พิเศษต่าง ๆ อาจจัดฉากเป็นแบบเพื่อฝัน หรือฉากจินตนาการ (fantasy) ไปเลย คือเป็นฉากที่ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความจริง

รูปที่ 21 ฉากละคร

ในรายการจันทร์กะพริบจะมีการใช้ฉากทั้ง 2 ประเภทนี้มาก ฉากที่เหมือนจริงมักจะใช้กับการแสดงละคร ฉากที่เป็นจินตนาการมักใช้กับการร้องเพลงหรือโชว์พิเศษต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นฉากแบบใดก็ตามหลักและวิธีการจัดฉากดังกล่าว เมื่อนำมาใช้ในการจัดฉากในรายการปกิณกะบันเทิงแล้ว ต่างก็มีจุดมุ่งหมายในการสร้างความบันเทิง โดยใช่วิธีการจัดฉากแบบที่เน้นความวิจิตรของฉาก เน้นความยิ่งใหญ่ตระการตา อลังการ เพื่อสร้างบรรยากาศและอารมณ์ให้ผู้ชมรับรู้ถึงความยิ่งใหญ่ การที่คนเราได้สัมผัสกับสิ่งที่ยิ่งใหญ่และก็เข้าไปมีส่วนร่วมในความยิ่งใหญ่แล้ว ก็จะมีรู้สึกตื่นเต้นตื่นใจ (excitement) เป็นสุขใจ ภาควิชาใจมากขึ้น

3.2 แสง สี

การจัดแสง สี ในรายการจันทร์กะพริบ ขึ้นอยู่กับลักษณะของฉาก ถ้าเป็นฉากการสัมภาษณ์จะจัดแสงแบบธรรมชาติเหมือนอยู่ในห้องรับแขกจริง ๆ ถ้าเป็นฉากการแสดงละครรักหวานโรแมนติคก็จะจัดแสงแบบนุ่มนวล แต่ถ้าเป็นฉากร้องเพลงหรือเต้นรำก็จะจัดฉากให้มีแสง สีสดใส แพรวพราวตามลักษณะของเพลง

3.3 หมอก และควัน

การใช้หมอกและควันในรายการจันทร์กะพริบ จะใช้มากในช่วงของการแสดงต่าง ๆ เช่น ละคร การเต้นรำ รวมทั้งฉากการร้องเพลง เพื่อเสริมบรรยากาศให้มีความนุ่มนวล และทำให้ผู้ชมเกิดจินตนาการไปกับรายการด้วย

3.4 เสียง

การใช้เสียงในรายการจันทร์กะพริบ มีหลายลักษณะด้วยกัน ได้แก่ เสียงบรรยาย เสียงดนตรีประกอบ เสียงพิเศษ (sound effect) และเสียงจากผู้ชมในห้องส่ง ซึ่งการเลือกใช้เสียงอย่างใดนั้น จะขึ้นอยู่กับเนื้อหา จังหวะ เวลา ในการนำเสนอ เนื้อเรื่อง จุดสำคัญในการใช้เสียงประกอบการนำเสนอรายการจันทร์กะพริบมี 2 ส่วน คือ

(1) เสียงดนตรี (Music) การใช้เสียงดนตรี มี 2 ประเภท คือ เพลงประจำรายการ (Theme music) ดนตรีประกอบรายการ (background music)

เพลงประจำรายการ (Theme music) ใช้ในช่วงเปิดหัวรายการและปิดท้ายรายการในแต่ละช่วง มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความคุ้นเคย และเป็นสัญลักษณ์ของรายการ เมื่อผู้ชมได้ยินเสียงนี้แล้วก็จะนึกถึงรายการ และจำภาพพจน์ของรายการได้ แม้ไม่ได้เห็นภาพก็จำรายการได้

เพลงประกอบรายการ (Background music) ใช้ประกอบรายการในช่วงที่มีการบรรยาย หรือมีการแสดงละครประกอบเรื่อง

(2) เสียงจากผู้ชมในห้องส่งเป็นการสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมในรายการ โดยจัดให้มีผู้ชมมานั่งในห้องส่ง ประมาณ 30 - 50 คน เมื่อผู้ชมได้ชมรายการแล้วเกิดความรู้สึกสนุกสนานก็จะหัวเราะ ปรบมือ หรือส่งเสียงเชียร์ ทำให้บรรยากาศในรายการคึกคัก แจ่มใส สนุกสนานมากขึ้น

การจัดให้ผู้ชมมานั่งชมรายการในห้องส่งในขณะที่กรายการนี้ จะเป็นเสมือนตัวแทนของผู้ชมทางบ้านได้ เมื่อรายการช่วงนั้นมีความสนุกสนาน ผู้ชมรายการในห้องส่งมีปฏิกิริยาตอบสนองด้วยการหัวเราะหรือปรบมือ ก็เท่ากับว่าผู้ชมทางบ้านน่าจะมีความรู้สึกสนุกสนานด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามในการแสดงอารมณ์ความรู้สึกร่วมในรายการนี้ ในบางครั้งก็ไม่ใช่ไปตามอารมณ์ที่ควรจะเกิดขึ้นไประหว่างชมรายการทั้งนี้เนื่องมาจากช่วงรายการนั้นอาจมีการถ่ายทำซ้ำใหม่หลาย ๆ ครั้ง ผู้ชมจึงอาจหัวเราะไปแล้วในครั้งแรก ๆ พอมีการแสดงอย่างเดิมเกิดขึ้นอีกจึงไม่รู้สึกละอาย หรือการถ่ายทำบางฉากต้องถ่ายทำกันทั้งวัน ผู้ชมรายการในห้องส่งมาชมตั้งแต่เช้าจนค่ำอาจเกิดความอ่อนล้า หรือเบื่อหน่ายจึงไม่มีปฏิกิริยาสนองตอบ ในกรณีเช่นนี้ผู้ผลิตรายการจึงแก้ปัญหาด้วยการให้มีผู้กำกับคิวของผู้ชมรายการในห้องส่ง คล้ายกับเชียร์ลีดเดอร์ การแข่งขันกีฬา เมื่อถึงช่วงที่จะต้องมีการทำอะไรผู้กำกับคิวก็จะทำเป็นตัวอย่างหรือเป็นผู้นำ เช่น ปรบมือ ฯลฯ เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติส่วนมากจะใช้ผู้กำกับคิวเฉพาะช่วงปรบมือ เท่านั้น ส่วนปฏิกิริยาอื่นเช่น การหัวเราะ จะปล่อยให้ผู้ชมรายการในห้องส่งแสดงความรู้สึกออกมาเอง

แต่จากการศึกษาเทปรายการหลาย ๆ รายการก็พบว่าเสียงปรบมือ และเสียงเชียร์ของผู้ชมรายการในห้องส่งจะมีลักษณะเกินความจริง (over action) ทั้งที่บรรยากาศการนำเสนอรายการช่วงนั้น ตามความรู้สึกของคนทั่วไปแล้วไม่น่าที่จะรู้สึกตื่นเต้นสนุกสนานถึงเพียงนั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากผู้ชมในห้องส่งไม่ได้มีอารมณ์ร่วมในรายการจริง ๆ เพียงแต่ทำตามคิ้วที่ผู้กำกับเวทีกำหนดให้เท่านั้น

4. สไตล์และรูปแบบการนำเสนอ (style & form of presentation)

รายการโทรทัศน์เป็นงานศิลปะแขนงหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยแนวคิดศิลปะในการนำเสนอหลาย ๆ แขนง ทั้งในแง่ของศิลปะด้านภาษาถ้อยคำ ได้แก่ การใช้คำพูด คำบรรยาย สำนวนโวหาร การใช้คำพูดชักจูงใจมนัวจิตใจ การใช้ศิลปะในการลำดับเรื่องราว และศิลปะในการสร้างสรรค์ด้านเสียง การสร้างสรรค์ด้านเสียง ซึ่งผู้รับผิดชอบแต่ละฝ่ายก็ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์งานของตนออกให้ดีที่สุด จนกระทั่งผสมผสานกันออกมาเป็นผลผลิตชิ้นหนึ่ง คือรายการโทรทัศน์ ดังนั้น จะเห็นได้ว่ารายการโทรทัศน์ที่มีรูปแบบรายการเหมือน ๆ กัน เช่น รายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิง ซึ่งมีหลายรายการแต่เมื่อนำเสนอออกมาเป็นชิ้นงานแล้วกลับมีความแตกต่างกันไป สาเหตุที่แตกต่างกันเพราะผู้ผลิตต่างกันย่อมมีความคิดสร้างสรรค์ที่ต่างกัน

เมื่อพิจารณาถึงแหล่งวัตถุดิบในการผลิตรายการ อันได้แก่ แหล่งข้อมูลที่เป็นตัวบุคคลเช่น แขกรับเชิญหรือผู้ร่วมรายการ หรือข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมแล้วก็จะพบว่า กลุ่มผู้ผลิตทุกกลุ่มมีโอกาสใกล้เคียงกัน ที่จะหาข้อมูลมาผลิตรายการได้ ฉะนั้น จุดสำคัญของความแตกต่างจึงน่าจะอยู่ที่ กลวิธีหรือกลยุทธ์ในการนำเสนอ ซึ่งได้แก่ เนื้อหาและรูปแบบวิธีการนำเสนอตนเอง ในส่วนของเนื้อหา (content) นั้นก็ขึ้นอยู่กับวิธีการและความสามารถในการค้นหาข้อมูล ความสามารถในการคัดเลือกแง่มุมของเนื้อหานั้น ๆ มานำเสนอ ส่วนเรื่องของรูปแบบวิธีการนำเสนอนั้นก็ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านตัวบุคคล และทีมงานรวมทั้งแนวคิด (concept) ในการจัดทำรายการที่แตกต่างกันไป หากจะเปรียบเทียบรายการโทรทัศน์เป็นอาหารสำหรับผู้ชมแล้ว ส่วนที่เป็นเนื้อหาก็จะเปรียบเสมือนวัตถุดิบต่าง ๆ ที่ได้นำมาปรุงเป็นอาหาร อาจจะเป็น ผัก หมู เนื้อ เครื่องเทศ เครื่องแกง เหล่านี้ ส่วนที่เป็นวิธีการนำเสนอ

ก็คือเป็นเรื่องของพ่อครัว (คล้ายกับ producer) ที่จะใช้วิธีการปรุงอย่างไรให้อาหารมีรสชาติอร่อย มีสีสันน่ารับประทานถูกใจของผู้บริโภค ซึ่งก็คือผู้ชมรายการโทรทัศน์นั่นเอง ฉะนั้นรสชาติของอาหารหรือความน่าสนใจของรายการโทรทัศน์จึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ คือ คุณภาพของวัตถุดิบก็คือ ผู้มาร่วมรายการและเนื้อหาต่าง ๆ และวิธีการปรุงอาหารของพ่อครัวซึ่งก็หมายถึงรูปแบบวิธีการนำเสนอรายการซึ่งทีมงานผลิตได้สร้างสรรค์ขึ้นมาั่นเอง

สำหรับสไตล์หรือรูปแบบในการนำเสนอรายการจันทร์กะพริบนั้น มีการกำหนดรูปแบบวิธีการในการนำเสนอรายการดังต่อไปนี้

4.1 การนำเสนอโดยวิธีการแบบละคร (Dramatization)

วิธีการนำเสนอรายการจันทร์กะพริบ มีลักษณะ เป็นเหมือนละครชีวิต เรื่องหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตผู้คนในแง่มุมต่าง ๆ เช่น ประวัติชีวิตส่วนตัว การทำงาน วิธีการดำเนินชีวิต ความสำเร็จความล้มเหลวในชีวิตเป็นต้นลักษณะความเป็นละคร (Dramatize) ของรายการจันทร์กะพริบ จะสังเกตได้จากวิธีการนำเสนอดังต่อไปนี้

4.1.1 โครงสร้างการดำเนินเรื่อง (Program Structure)

การจัดวางลำดับการดำเนินเรื่องของรายการจันทร์กะพริบ จะมีลักษณะที่แตกต่างจากรายการปกิณกะบันเทิงรายการอื่น ๆ ที่มักจะเสนอเรื่องอะไรก็ได้ ไม่จำเป็นต้องมีขอบเขตที่เคร่งครัดด้านเนื้อหา เพียงแต่แบ่งช่วงเนื้อหาไว้อย่างหลวม ๆ เท่านั้น แต่สำหรับรายการจันทร์กะพริบในแต่ละตอน จะมีการกำหนดแนวเรื่อง (Theme) และขอบเขตของเนื้อหาไว้อย่างชัดเจน และในการดำเนินเรื่องจะมีแบ่งออกเป็นช่วง (Sequence) แบ่งเป็นฉาก (Scence) และเป็นส่วน (Segment) ดังตัวอย่าง

รายการจันทร์กะพริบ ตอน ละครชีวิต ออกอากาศ 25 ธันวาคม 2532

รูปแบบวิธีการนำเสนอ	เนื้อหา	ผู้ร่วมรายการ
-	ไตเติ้ลรายการ	
ดนตรี / เพลง	เพลงละครชีวิต	นรินทร์ ณ บางช้าง
สัมภาษณ์	พิธีกรเปิดรายการนำเข้า ผู้รายการแนะนำแขกรับเชิญ สัมภาษณ์ ส. อาสนจินดา	ส.อาสนจินดา ส.อาสนจินดา
ดนตรี/เพลง	เพลง หนาวตัด สัมภาษณ์ ส.อาสนจินดา	อรพรรณ พานทอง ส. อาสนจินดา
ดนตรี / เพลง	เพลง น้ำตาแสงใต้ สัมภาษณ์ ส.อาสนจินดา	กิตติคุณ เขียรสงค์ ส. อาสนจินดา
ละคร	ละครเรื่อง ความพยายาม	นพพล โภมารชุน กาญจนา จินดาวัฒน์ ศักดิ์สิทธิ์ ทวีกุล
สัมภาษณ์	วิจารณ์ละครที่ได้ชม และปิดรายการ เครดิตรายการ	ส. อาสนจินดา

รายการจันทร์กะพริบ ตอน ละครชีวิต มีแนวเรื่อง (Theme) ที่จะเสนอเรื่องเกี่ยวกับการแสดงละครชีวิตในสมัยก่อน การนำเสนอเรื่องและแบ่งเนื้อหาเรื่องราวของชีวิตคนออกเป็นช่วง ๆ (Sequence) เริ่มตั้งแต่ช่วงที่ 1 ประวัติส่วนตัวของนักแสดงอาวุโส คือ คุณ ส. อาสนจินดา ประวัติการแสดง เรื่องเกี่ยวกับการแสดงละครในสมัยอดีต และช่วงที่ 2 จะเป็นการร้องเพลงประกอบละครสลับกับการสัมภาษณ์ และช่วงที่ 3 เป็นการแสดงละครชีวิต เรื่องที่ตัวละคร (ส. อาสนจินดา) ได้เคยแสดงมาก่อน สวมบทบาทโดยคุณ นพพล โกมารชุน ในแต่ละช่วง (Sequence) ก็จะถูกนำเสนอเรื่องราวผ่านวิธีการต่าง ๆ เช่น การบอกเล่า พูดคุย (narrative or interview) การแสดงละคร (Drama) การแสดงดนตรีหรือร้องเพลง (Music) โดยแบ่งออกเป็นฉาก ๆ (scene)

รูปที่ 22 แกรับเชิญ : " พระจันทร์ในรายการ "

4.1.2 วิธีการนำเสนอของพิธีกร

พิธีกรในรายการจันทร์กะพริบมีบทบาทเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาและดำเนินรายการเชื่อมโยงในแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน และในขณะเดียวกันตัวพิธีกรเองก็มีบทบาทเป็นผู้

เล่าเรื่องราว เป็นผู้แสดงคนหนึ่งด้วย คือเป็นตัวละคร ทาหน้าที่สนทนากับแขกรับเชิญในรายการ "...บทบาทของพิธีกรรายการจันทร์กะพริบมิใช่พระเอก หรือนางเอกของรายการและมีใจส่วนที่เด่นกว่าตัวรายการ แต่จะมีลักษณะของความกลมกลืน และเป็นส่วนหนึ่งของรายการ ..."

(ดร.อภิวัฒน์ วัฒนางกูร, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2535)

4.1.3 บรรยากาศของการนำเสนอ

บรรยากาศในการนำเสนอรายการจันทร์กะพริบ มีลักษณะคล้ายบรรยากาศของการแสดงละครเวที ซึ่งสังเกตจากองค์ประกอบดังนี้คือ

(1) ฉาก ลักษณะของฉากจำลองมาจากเวทีละคร มีพื้นฉากสำหรับเวทีการแสดง มีฉากหลังเป็นฉากจริงและปิดไว้ด้วยม่าน ซึ่งม่านนี้เองที่เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของละครเวที เมื่อเริ่มเปิดรายการในบางตอนจะมีการเริ่มแสดงที่หน้าม่าน ลักษณะของการแสดงหน้าม่านก่อนเข้ารายการเช่นนี้คล้ายกับการแสดงละครที่ก่อนจะเริ่มแสดงจริง จะมีตัวแสดงคนหนึ่งออกมายืนเล่าเรื่องย่อ ความเป็นมาและเรื่องที่กำลังจะเสนอ เพื่อกระตุ้นเร้าใจคนดู

(2) ผู้ชม รายการจันทร์กะพริบจัดให้มีผู้ชมมานั่งชมรายการในห้องส่ง ซึ่งคล้ายกับผู้ชมที่บ้านที่ซื้อตั๋วเข้ามาดูละครเวทีแล้วมีอารมณ์ร่วมไปกับรายการไม่ว่าจะเป็น สนุกสนานครื้นเครง ตลกขบขัน แต่ผู้ชมที่มาชมนี้มิได้มีบทบาทมีส่วนร่วมโดยตรงกับในเนื้อเรื่องของรายการแต่อย่างใด เป็นแต่เพียงผู้ดู (seeing) เท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมกับการแสดงนั้นเลย ซึ่งประเด็นนี้ต่างกับรายการสี่ทุ่มสแควร์และรายการทอล์กโชว์ไว้ได้ ซึ่งผู้ชมจะมีส่วนร่วมในรายการด้วยในบางช่วง

การนำเสนอรายการด้วยรูปแบบละคร (dramatise) นี้เป็นลักษณะเด่นของรายการจันทร์กะพริบที่นำมาใช้ได้ผลดี เพราะละครเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องผูกพันกับชีวิตของคน เป็นประจักษ์และละครทำให้คนเรามีความสุข ทำให้คนเราหลุดพ้นจากความวุ่นวาย หลุดพ้นจากหน้าที่ความรับผิดชอบไปชั่วขณะหนึ่ง การดูละครจึงเป็นการหลีกหนีออกจากโลกแห่งความเป็นจริงอันวุ่นวายเจ็บปวดไปสู่ความฝันจินตนาการอันสวยงาม (Stephenson, 1967) ทำไมคนเราจึงชอบ

หาความบันเทิง ทำไมคนเราชอบดูละครหรือการแสดงต่าง ๆ คำตอบก็คือ เพื่อหลีกหนี (escape) หรือตอบเป็นภาษาทางการก็คือเพื่อความบันเทิง (for entertainment) ซึ่งจะขยายความให้เห็นภาพของความบันเทิงได้ชัดขึ้นก็คือการสร้าง "สิ่งเร้าใจ" (stimulation) และเป็นสิ่งที่สร้างความตื่นเต้น (excitement) (Selden, 1969) ฉะนั้น การที่รายการจันทร์กะพริบได้นำเอารูปแบบละครมาใช้ในการนำเสนอรายการ จึงเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่จะสร้างความสุขความเพลิดเพลินใจ (pleasure) แก่ผู้ชมรายการได้

กลยุทธ์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของการใช้รูปแบบละคร (dramatic) ในการนำเสนอรายการก็คือ รูปแบบวิธีการนำเสนอละครนั้นสามารถดึงดูดใจผู้ดูละครตั้งแต่ต้นจนจบได้ด้วยหลักการ 3 ขั้นคือ ขั้นแรก เริ่มต้นรายการด้วยการปูพื้นเรื่องราวด้วยสิ่งที่น่าสนใจ (play attention) ขั้นที่สอง ดำเนินเรื่องไปอย่างสนุกสนานตื่นเต้น และขั้นที่สาม คลี่คลายเรื่องราวด้วยความสุขและความประทับใจ (Field, 1979) ในรายการจันทร์กะพริบก็ได้ใช้หลักการนี้ในการนำเสนอรายการเช่นกัน

จุดเด่นอีกประการหนึ่งในการนำเสนอรายการด้วยรูปแบบละครนั้นก็คือ ข้อแรก ละครทุกประเภทเป็นการสร้างอารมณ์ไปใช้การสร้างความรู้สึกร่วม หรือภูมิปัญญา เพราะฉะนั้นละครจึงเป็นเรื่องที่เบาสมอง เข้าใจง่ายไม่ต้องคิดมาก George Pierce Baker บรรณาธิการทางด้านการละครแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และมหาวิทยาลัยเยล ได้อธิบายว่า จุดมุ่งหมายของการแสดงละครก็คือ 1) การเอาชนะคนดู ทำให้คนดูเกิดความสนใจได้ 2) จับอารมณ์และความสนใจของคนดูให้ได้ตลอดไปจนจบการแสดง (Brenner, 1985, quoting Baker) ละครจึงเป็นเรื่องราวของการจับอารมณ์ของผู้ชมให้ได้ตั้งแต่เริ่มต้นไปจนจบเรื่อง ดังนั้นการที่รายการจันทร์กะพริบใช้รูปแบบการนำเสนอโดยใช้การดำเนินเรื่องแบบละคร (dramatise) จึงเป็นวิธีการสำคัญที่จะจับอารมณ์ของผู้ชมรายการจนจับให้ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการนำเสนอในแต่ละช่วงรายการว่าใช้วิธีการอย่างไรที่จะดึงดูดอารมณ์ผู้ชมไว้ได้

4.2 ภาพพจน์ของรายการ

รายการจันทร์กะพริบ เมื่อมองจากภาพรวมที่ได้จากการชมรายการแล้วจะเห็นว่ารายการจันทร์กะพริบ เป็นรายการที่มีความคิดในแนวอนุรักษนิยม (conservative)

กล่าวคือ เป็นรายการที่ยึดกรอบประเพณีดั้งเดิมอยู่มาก ทั้งในแง่เนื้อหาและวิธีการนำเสนอ ในแง่เนื้อหาจะเป็นลักษณะของสิ่งที่มีคุณค่าเหมาะแก่การบริโภค แต่ก็ไม่น่าสนใจจนเกินไปมีทั้งเรื่องชีวิตของคนที่หลากหลายอารมณ์ ทั้งสุขสันต์ หวานชื่น มีรักเสาะหาชื่น มีสำเร็จ มีล้มเหลว คลุกเคล้ากันไป เปรียบได้กับอาหารไทยสำหรับผู้ใหญ่ที่มีอาหารหลายอย่าง ให้เลือกรับประทาน อาหารแต่ละชนิดต่าง ก็มีคุณค่าในตัวเอง มีลักษณะแยกแยะจากอาหารอื่นไม่ปะปนกัน และเมื่อพิจารณาถึงรูปแบบวิธีการนำเสนอแล้วก็จะเห็นว่า เป็นรายการที่เคร่งครัดในหลักการผลิตมาก ซึ่งจะเห็นได้จากวิธีการนำเสนอรายการที่ไม่หวือหวาจนเกินไป ดูเรียบง่ายแต่ก็ไม่ยึดตายจนน่าเบื่อ เปรียบเสมือนกับอาหารที่ไม่เผ็ดร้อนเกินไป ไม่เปรี้ยวจนเกินไป มีรสชาติกำลังพอเหมาะ แต่ก็ไม่น่าจืดชืดจนเกินไป ซึ่งถ้าหากมีบางส่วนของที่จืดชืดก็ต้องมีบางส่วนของที่ร้อนแรงมาชดเชยกัน

ภาพรวมของรายการจันทร์กะพริบ จึงเป็นรายการรูปแบบไทย ๆ ที่ไม่มีพิษภัยประเภทเด็กดูได้ ผู้ใหญ่ดูดี และจะมีเนื้อหารายการเป็นไปในแนวเรื่องเก่า ในอดีตที่นำมาเล่าสู่กันฟัง ด้วยวิธีการเล่าอย่างสนุกสนานเหมือนนิทานก่อนนอนซึ่งลักษณะรายการเช่นนี้จึงเป็นที่ถูกใจของผู้ชม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่และกลุ่มแม่บ้านเป็นอย่างมาก คล้ายกับเป็นอาหารที่ถูกปากเลยทีเดียว ในขณะที่เดียวกันผู้ใหญ่ก็จะส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กดูรายการจันทร์กะพริบด้วยเพื่อให้รู้เรื่องราวเก่าๆในอดีตแทนการเล่าด้วยตนเอง เนื่องจากในสภาพสังคมปัจจุบันนี้มีโอกาสน้อยมากที่ครอบครัวจะได้มานั่งชมจันทร์ เล่าขานเรื่องราวในอดีตให้ลูกหลานฟังได้เหมือนแต่ก่อน ฉะนั้นรายการจันทร์กะพริบจึงเป็นสิ่งที่มาทดแทนบรรยากาศที่เคยมีและสูญหายไปแล้วในยุคสมัยปัจจุบัน

4.3 วิธีการนำเสนอโดยมุ่งเน้นคุณภาพของเนื้อหาสาระ

เนื้อหาในรายการจันทร์กะพริบแต่ละตอนจะมีแนวความคิดแกน (Theme) เพียงอย่างเดียวแต่อาจจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ประเด็นภายในเรื่องนั้น สิ่งที่น่าสนใจส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องที่น่าสนใจแต่ไม่เครียด ข้อสำคัญคือจะเป็นเรื่องที่คนทั้งหลายรับได้ไม่มีพิษ ไม่มีภัย และเมื่อชมรายการในแต่ละตอนจบแล้ว ผู้ชมจะมีความรู้ในเรื่องที่เสนออย่างแจ่มชัดพอสมควร

4.4 คุณภาพในการผลิต

ในการผลิตรายการจันทร์กะพริบเกือบทุกตอน ที่มงานผลิตภายใต้การกำกับการผลิตโดยคุณพิไลวรรณ บุญสัน จะเน้นให้ความสำคัญกับเรื่องเทคนิคการผลิตมาก เมื่อกำหนดคิวที่ต้องการ และมีการวางแผนซั๊กซัอมดีแล้วจะต้องเป็นไปตามนั้น กล่าวคือ จะต้องทำตามความคิดความตั้งใจให้ได้แม้จะใช้เวลาดำยทานานเพียงใดตัวอย่าง เช่นรายการจันทร์กะพริบตอน ละครชีวิต ออกอากาศวันที่ 25 ธันวาคม 2532 ตอนที่กำหนดให้เมื่อเปิดภาพกว้างแล้วรถสามล้อจะต้องแล่นผ่านล้อออกมาพอดี แต่เมื่อถ่ายทำรถสามล้อไม่ออกมาตามคิว ซักกว่าที่กำหนดไว้เพียงเล็กน้อย ก็ต้องถ่ายทำกันใหม่ทั้งฉากนั้น หรือบางครั้งในขณะที่พิธีกรพูดสรุปปิดรายการเกือบจะจบแล้วแต่ในตอนท้ายรายการ พิธีกรพูดคำว่า " รายการวันนี้ต้องขอขอบคุณพระจันทร์ของเราเป็น อย่างมาก ซึ่งคำว่า "ต้อง" นั้นทางผู้กำกับไม่ต้องการให้พูดออกไป เพราะจะดูเหมือนเป็นสิ่งที่ต้องการแบบเสียไม่ได้ ไม้โซ่ออกมาจากใจจริง เช่นนี้ ก็ต้องถ่ายทำฉากนั้นใหม่(พิไลวรรณ บุญสัน สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2535) จากตัวอย่างดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าการผลิตรายการนั้น มีการเน้นคุณภาพในการผลิต มีการพิถีพิถันในการผลิตมากแม้เพียงผิดเล็กน้อยก็จะไม่ยอมให้ผ่านไป

4.5 ความสมจริงในเหตุการณ์และเนื้อหา

ในการผลิตรายการจันทร์กะพริบให้ความสำคัญกับการสร้างความสมจริงมาก ในกรณีที่รายการตอนนั้นต้องการเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องอะไร ก็จะต้องมีการสร้างฉากนั้นขึ้นมาในห้องส่งให้เหมือนจริงแม้ว่าจะต้องใช้งบที่ใหญ่มากเพียงใด นอกจากนี้ในกรณีที่จะต้องมีอุปกรณ์ประกอบฉากที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ก็จะต้องพยายามไปเสาะหาสิ่งของที่เป็นต้นฉบับ (original) มาให้ได้ เช่น รายการจันทร์กะพริบตอนเพลงแผ่นเสียงทองคำ จะต้องใช้รางวัลแผ่นเสียงทองคำมาตั้งโชว์ในฉากก็ต้องไปค้นหาให้ได้ แม้ว่าจะหายากเพียงใดก็ตาม เพราะการจัดประกวดเพลงแผ่นเสียงทองคำได้เลิกจัดไปนานนับ 10 ปีแล้ว (ออกอากาศ 3 กุมภาพันธ์ 2535)

รูปที่ 23 แกรับเชิญกำลังโชว์แผ่นเสียงสมัยเก่าที่เป็นของรักของหวง

4.6 การใช่วิธีการอุปมาอุปมัย (Metaphore)

การนำเสนอรายการจันทร์กะพริบนั้นรูปแบบรายการที่สำคัญช่วงหนึ่ง ก็คือ ช่วงการสัมภาษณ์บุคคล ซึ่งบุคคลที่ได้รับเชิญมาร่วมรายการนี้จะมียู่ 2 ประเภท คือ ผู้ร่วมรายการหลักที่เป็นแกรับเชิญคนสำคัญ และผู้ร่วมรายการเอง

ผู้ร่วมรายการหลักหรือแกรับเชิญคนสำคัญ (main guest) คนสำคัญที่สุดเพียงคนเดียว และบุคคลนี้ทางรายการจะเรียกว่าเป็น " พระจันทร์ " ในรายการซึ่งหมายถึง " สิ่งที่มีคุณค่า มีความเด่นที่สุด " ในวันนี้ ซึ่งเป็นการใช่วิธีการอุปมาอุปมัย (metaphore) uly เปรียบเทียบตัวบุคคลที่เป็นแกรับเชิญนั้นเทียบกับพระจันทร์ดวงเด่น ซึ่งเป็นสิ่งที่สว่างสวยที่สุดในเวลากลางคืน ซึ่งเป็นการยกย่องให้เกียรติแกรับเชิญเป็นอย่างสูง และพยายาม identity บุคคลนั้นให้มีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้รับการยอมรับจากคนอื่นในสังคม อันเป็นความต้องการสูงสุดในชีวิตมนุษย์ตามแนวทางทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) ผู้ชมทางบ้านก็จะรู้สึกว่ แกรับเชิญที่เป็นพระจันทร์มีความเด่น

ผู้ร่วมรายการรอง นอกจาก "พระจันทร์" ซึ่งเป็นแขกคนสำคัญที่สุดของรายการแล้ว ในรายการจันทร์กะพริบยังเชิญแขกคนอื่น ๆ มาร่วมรายการเพื่อ "เสริม" เนื้อหาสาระให้มีรายละเอียดน่าสนใจมากขึ้น และเพื่อ "ส่ง" ให้ "พระจันทร์" มีความเด่นชัดขึ้นไปอีก แขกรับเชิญที่มาร่วมรายการระดับรองลงมา ทางรายการจะเรียกว่าเป็น "ดาว" ที่มากะพริบในรายการ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย (metapore) ว่าผู้ที่มาร่วมรายการนี้ก็เป็นคนสำคัญเช่นกัน เพราะ "ดาว" ในความคิดคำนึงของคนทั่วไปนั้น หมายถึงสิ่งที่สุกใส มีประกายเป็นที่สูงส่งอยู่ไกลเป็นที่หมายปองของคนทั่วไป จนมีคำกล่าวเปรียบเทียบคนที่ต้องการจะทำอะไรให้สำเร็จว่าเป็นการ "ไขว่คว้าหาดวงดาว" หรือ "เส้นทางสู่ดวงดาว" และในบางความหมาย "ดาว" ก็ยังหมายถึงดารารายานตร์ที่มีชื่อเสียงอีกด้วย ดังนั้น ในความรู้สึกของผู้มาร่วมรายการในฐานะ "ดาว" นี้จึงเป็นสิ่งที่มีความเกียรติ และในความรู้สึกของผู้ชมคนที่มาเป็น "ดาว" นี้เป็นสิ่งที่สวยงาม น่ารักน่าชม สามารถสร้างความสุขทางใจแก่ผู้ชมได้ นอกจากนี้ความเป็นดาวยังหมายถึงสิ่งที่ขบขันมีของพระจันทร์ให้โดดเด่นขึ้น สวยงามมากขึ้น จนกลายเป็นของกลุ่มที่ชาวบ้านเรียกว่า "เดือนคู่ดาว" หมายถึง สิ่งที่มาดจากกันไม่ได้เช่นเดียวกัน "พระจันทร์" และ "ดวงดาว"

หลักการใช้ "metaphore" ในรายการจันทร์กะพริบ ถือเป็นกลยุทธ์ (Strategy) ที่สำคัญในการนำเสนอรายการ และเป็นองค์ประกอบหลักในการนำเสนอรายการที่จะประสานทุกส่วนเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน มีความละเอียดอ่อนในการส่งผ่านแต่ละช่วงของรายการที่ผู้ผลิตรายการเรียกกันว่า "เนียน" (พิไลวรรณ บุญล้น, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2535)

4.7 ความยิ่งใหญ่ตระการตา (spectacular)

ปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของรูปแบบในการนำเสนอรายการโทรทัศน์ ปกติกะบัน เิงก็คือ การโชว์ความยิ่งใหญ่ตระการตาของฉาก แสง สี ประกอบการแสดงใด ๆ ที่เกิดขึ้นในรายการ สำหรับรายการจันทร์กะพริบ ตัวฉากเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความใหญ่โตร่ออ่า เนื่องจากฉากมีพื้นที่ใหญ่กว้างขวางมากและเป็นฉากที่ต่อเนื่องกันทั้ง 3 ฉาก คือฉากห้องรับแขกซึ่งใช้เป็นที่สัมภาษณ์ จากเวทีแสดงโชว์ต่าง ๆ และฉากวงดนตรี ในการนำเสนอรายการสามารถดำเนินต่อเนื่องกันได้ทั้งหมดทุกฉาก โดยไม่ต้องตัดต่อเลยก็ได้ และโดยเฉพาะฉากตรงกลางที่ใช้

เป็นเวทีกลางในการแสดงนั้น จากหลังจะมี 2-3 ชั้น สามารถเลื่อนเปิดปิดได้ และมักใช้เป็นเวทีเปิดตัวแขกรับเชิญคนสำคัญ หรือพระจันทร์ในรายการให้ก้าวเดินออกมาจากด้านหลัง ซึ่งจะทาให้แขกรับเชิญมีความโดดเด่นมากขึ้นเป็นการเน้นย้ำความสำคัญของบุคคลที่จะมาปรากฏตัวในรายการ

นอกจากความใหญ่โตของตัวฉากแล้ว ในรายการจันทร์กะพริบยังได้นำเอาวงดนตรีที่เพิ่งมาตั้งโชว์แสดงในรายการให้เห็นกันอย่างสด ๆ และบรรเลงดนตรีกันอย่างสด ๆ และถ้าหากมีการร้องเพลงไม่ว่าจะโดยแขกรับเชิญ หรือใครก็ตามที่มาร่วมรายการ ก็จะใช้วงดนตรีนี้บรรเลงประกอบการร้องเพลงนั้นทันที

การแสดงถึงความใหญ่โตตระการตานี้เป็นจุดที่ทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกเหมือนกับได้ชมละครเวทีใหญ่ หรือได้ชมการแสดงคอนเสิร์ต เป็นความรู้สึกที่ยิ่งใหญ่ เบี่ยมพลังและก่อให้เกิดความสุขใจ คล้ายกับบรรยากาศแห่งความฝันที่ตนเองเข้าไปสัมผัสได้ แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้รายการปกิณกะบันเทิงจะเน้นการเสนอภาพแห่งความยิ่งใหญ่เพียงใดก็ตาม แต่ด้วยข้อจำกัดของสื่อโทรทัศน์ที่มีขนาดเล็กจึงทำให้ในความยิ่งใหญ่นั้นขาดรายละเอียด แต่จะมีลักษณะเป็นภาพรวมของสิ่งที่นำเสนอ (McLuhan, 1964)

4.8 การจัดลำดับการนำเสนอเรื่อง

การจัดลำดับการนำเสนอเรื่องนับเป็นส่วนสำคัญในการดึงดูดความสนใจของผู้ชมให้ติดตามไปจนจบ รายการจันทร์กะพริบจัดวางลำดับการนำเสนอเรื่องโดยการเปิดรายการด้วยรูปแบบรายการที่ประทับใจผู้ชมด้วยรูปแบบดนตรีและเพลง โดยการขับร้องของนักร้องหรือดาราที่มีชื่อเสียง หรือรูปแบบละครที่สะเทือนอารมณ์เร้าใจ ซึ่งแสดงโดยดาราที่ผู้ชมชื่นชอบซึ่งการเปิดรายการด้วยรูปแบบดังกล่าวนี้ จะทำให้สามารถดึงดูดผู้ชมให้ชมรายการและอยากที่จะชมรายการในเรื่องต่อไปอีก และในระหว่างการดำเนินเรื่อง ก็จะมีรูปแบบรายการอื่น ๆ มาสลับเพื่อไม่ทำให้น่าเบื่อหน่าย เช่น เมื่อสัมภาษณ์แขกรับเชิญไปสักพักใหญ่ ประมาณ 8-10 นาที ก็จะสลับด้วยการร้องเพลงของดารา หรือแขกรับเชิญคนนั้นเอง โดยที่การเชื่อมโยงในแต่ละส่วนเข้าด้วยกันนั้น ผู้กำกับจะใช้วิธีการเชื่อมโยงที่มีลักษณะต่อเนื่องกันอย่างกลมกลืน เช่น ก่อนที่จะตัดเข้าไปจากร้องเพลง พิธีกรก็จะสัมภาษณ์ถึงเนื้อหาส่วนที่เกี่ยวข้องกับเพลง เช่น ตอน

ละครชีวิต พิธีกรจะถามคุณ ส.อาสนจินดาถึงเพลงที่ประกอบในละคร แล้วจึงแนะนำเข้าสู่ฉาก การร้องเพลงนำตาแสงใต้ โดยคุณกิติคุณ เขียรสงค์ และในขั้นตอนท้ายของรายการจันทร์กะพริบ ก็จบลงด้วยความรู้สึกที่กินใจ ซาบซึ้งใจ ด้วยรูปแบบของละคร หรือบทเพลง ทำให้ผู้ชมเกิด ความรู้สึกเป็นสุขใจเมื่อชมรายการจบลง

บทสรุป

รายการจันทร์กะพริบ มีลักษณะ เป็นรายการโทรทัศน์รูปแบบปกิณกะบันเทิงที่มี รูปแบบหลากหลายที่มีคุณภาพรายการหนึ่ง แต่ในความเป็นวาไรตี้หรือความหลากหลายนี้จะเป็น ความหลากหลายใน " รูปแบบการนำเสนอ " มากกว่าความหลากหลายในเนื้อหาเพราะเหตุว่า รายการจันทร์กะพริบมุ่งเน้นการนำเสนอเนื้อหาหลักหรือแนวเรื่อง (Theme) เพียงอย่างเดียว หรือเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น และภายในเนื้อหาเรื่องเดียวกันนั้นเองก็นำมาแตกเป็น วิธีการนำเสนอหลายรูปแบบ หลายวิธีการ

เมื่อพิจารณาถึงรายการจันทร์กะพริบในแง่ของเนื้อหาจัดได้ว่ารายการจันทร์กะพริบ เป็นรายการที่เน้นคุณค่าของเรื่องที่น่าสนใจ ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นเรื่องที่เปิดกว้าง สำหรับผู้ชม ทุกกลุ่มประเภทเด็กผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ผู้ดี จะไม่มีเนื้อหาที่เรียกว่าล่อแหลม หรือหมิ่นเหม่ต่อศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม เรื่องราวที่น่าสนใจในรายการจันทร์กะพริบส่วนใหญ่จะเป็น เรื่องราวในอดีตที่ดั่งงาม เป็นเรื่องที่ยังอยู่ในความทรงจำของผู้คน เป็นเรื่องที่น่าประทับใจภาค ภูมิใจของผู้คนในแต่ละยุคสมัยที่จะนำมาเล่าขานสู่กันฟังต่อไป จะมีบ้างเป็นบางตอนที่ เป็นเรื่องราว สมัยใหม่หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน ชนิดสด ๆ ร้อน ๆ แต่ก็มีเพียงส่วนน้อยและมักจะเป็นเหตุการณ์ที่น่า สนใจจริง ๆ

การนำเอาเรื่องเก่ามาเล่าใหม่นี้จะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือการนำเอาเรื่องเก่ามา เล่าใหม่ โดยตัวบุคคลคนเดิมที่เคยมีประสบการณ์เรื่องนั้นโดยตรงมาก่อน เรียกว่าเป็นการ retake หรือเรียกว่า " เนื้อหาเดิมคนเล่าเดิม " ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือ การเล่าเรื่อง เก่า โดยบุคคลอื่น เรียกว่า remake กล่าวคือ " เนื้อหาเก่าคนเล่าใหม่ "

ในด้านเทคนิคกระบวนการผลิต รายการจันทร์กะพริบให้ความสำคัญต่อการควบคุมคุณภาพในการผลิตเป็นอย่างยิ่ง สิ่งจะผ่านออกมาสู่สายตาของผู้ชมจะต้องไม่ผิดพลาดหรือผิดพลาดน้อยที่สุดทั้งภาพและเสียง

วิธีการนำเสนอรายการจันทร์กะพริบนั้น มีลักษณะ เป็นการนำเสนอด้วยรูปแบบที่ค่อนข้างจะเป็นทางการ (formal) ยังยึดติดอยู่กับรูปแบบวิธีการผลิตที่ถูกต้อง เครื่องครีตในกฎเกณฑ์ และมารยาทของสังคมที่คนส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติและ เครื่องครีตในประเพณี เป็นลักษณะ traditional program การพูดการสัมภาษณ์ของพิธีกรจะต้องตามหลักการใช้ภาษาไทยและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เช่น การไหว้ผู้ใหญ่ การมีสัมมาคารวะ บุคลิกภาพส่วนตัวอ่อนน้อม สุภาพ มีมารยาทในการแสดงกิริยาอาการระหว่างที่ดำเนินรายการ นอกจากนี้การดำเนินรายการในแต่ละช่วงจะผสมกลมกลืน ไม่เกิดอาการสะดุดความรู้สึก

รูปแบบการนำเสนอหรือเล่าเรื่องโดยการแสดงละครนี้ เป็นจุดเด่นของรายการจันทร์กะพริบ ซึ่งรายการประเภทบันเทิงรายการอื่น ๆ ไม่มี ซึ่งเป็นกลยุทธ์การนำเสนอที่น่าสนใจ และได้ผล ทั้งนี้เพราะละครก็คือการดำเนินชีวิตของบุคคลกลุ่มหนึ่งภายใต้เวลาและเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งสะท้อนภาพชีวิตของคนออกมา และเป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมจากประชาชนผู้ชมรายการมาก เพราะคนไทยมีลักษณะนิสัยอยากรู้อยากเห็น ชอบดูชีวิตคนอื่นแล้วเอามาเปรียบเทียบกับชีวิตตนเอง (สุภัตรา สุภาพ, 2520)

เมื่อพิจารณามุมมองทางด้านบริบททางสังคม (social context) ของรายการจันทร์กะพริบ จะเห็นว่า รายการนี้ผลิตขึ้นมาในช่วงเวลาที่รายการโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดในช่วงนั้นคือรายการเกมโชว์ ซึ่งมีหลายรายการมากในขณะนั้นและเป็นช่วงเวลาที่ยุคกำลังเริ่มเพื่อหน่ายรายการประเภทเกมโชว์ ดังนั้น การนำเสนอรายการจันทร์กะพริบซึ่งมีรูปแบบที่แปลกแหวกแนวออกไปจึงได้รับความนิยมมาก นอกจากนี้ก่อนที่จะเริ่มเสนอรายการจันทร์กะพริบนี้ขึ้นมา ได้มีรายการประเภทบันเทิงบันเทิงแนวใหม่ที่ค่อนข้างสมบูรณ์แบบและได้รับความนิยมจากผู้ชมสูงมากอยู่ก่อนแล้วคือ รายการสี่ทุ่มสแควร์ ดังนั้น เมื่อรายการจันทร์กะพริบเกิดขึ้นทีหลังจึงต้องผลิตมาให้มีรูปแบบซ้ำกัน ผู้ผลิตรายการจึงฉีกรูปแบบออกไป และมีนโยบายว่าจะผลิตรายการที่ไม่เคยมีมาก่อนในเมืองไทย (พิไลวรรณ บุญล้วน, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2535)

เมื่อมองจากภาพรวมของรายการนี้แล้ว จะเป็นภาพของรายการที่ย้อนเวลาไปหาอดีต นำเอาเรื่องเก่ามาเล่าใหม่ เอาเรื่องที่เคยเป็นความทรงจำความประทับใจ และความสนุกสนานในอดีตมาเล่าสู่กันฟัง ซึ่งเป็นแนวคิดในการนำเสนอที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กำลังจะเกิดขึ้น สภาพสังคมในยุคของวัฒนธรรมผู้บริโภคกำลังแพร่กระจายเช่นนี้ ทำให้ผู้คนต้องดิ้นรนแข่งขันท่ามกลางกัน จนกระทั่งไม่มีเวลาสำหรับความสุขในครอบครัว ความใกล้ชิด ความอบอุ่นภายในครอบครัวเลือนหายไป คนไทยเคยมีความสุขกันภายในครอบครัวด้วยการนั่งล้อมวงคุยกันนินยาค่ำคืน หลังจากทานอาหารเย็นแล้วก็มานั่งคุยกันตามประสา ใครมีเรื่องอะไรสนุก ๆ ก็มาเล่าสู่กันฟัง แต่ในสังคมปัจจุบันภาพแห่งความสุขเช่นนั้นสูญหายไป โอกาสที่ครอบครัวจะมานั่งทานข้าวเย็นพร้อมกันแทบไม่มี หรือเป็นไปได้อย่างยิ่ง เรื่องที่ว่าหลังจากรับประทานอาหารเย็นแล้วจะมานั่งสนทนากันครบหน้าพ่อ-แม่-ลูก ก็คงหาไม่ได้อีกแล้ว

ลักษณะของการนำเสนอรายการจันทร์กระจิบ จึงเป็นภาพสะท้อนสังคมอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คนในยุคปัจจุบันเริ่มจะหันกลับไปสู่ความดีงามในอดีต เป็นสภาพของสังคมที่ผู้คนมีชีวิตอย่างร่วมสมัย (contemporary life) ที่พยายามจะทำอะไรที่เป็นการรำลึกถึงอดีต คร่ำครวญถึงสิ่งที่ดีงามที่สูญหายไป เป็นลักษณะของสังคมที่กำลัง " โหยหาสวรรค์หาย " จะสังเกตได้จากการพยายามทำซ้ำ (reproduction) ด้วยการจำลองแบบ (simulation) ทางวัฒนธรรมในอดีต แล้วนำมาเสนอใหม่ในรูปแบบที่ปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย เหมาะสมกับการบริโภค ซึ่งมีทั้งการนำมาปรับปรุงใหม่ (retake) โดยการนำเอาของเก่ามาเล่าใหม่ ใช้รูปแบบเดิม และการสร้างใหม่ (remake) โดยการนำเอาของเก่ามาเล่าใหม่ใช้รูปแบบการนำเสนอแบบใหม่ แต่อย่างไรก็ตามลักษณะของการมีชีวิตร่วมสมัยนี้ จะมีใช่เป็นการตระหนักในคุณค่าอย่างแท้จริงของผู้บริโภค แต่เป็นลักษณะที่ขาดความลึกซึ้งทางอารมณ์ เพราะคุณค่าของวัฒนธรรมได้ถูกทำลายลงไปแล้วในยุคสมัยใหม่ วัฒนธรรมกลายเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมามีได้ (cultural artifacts) และกลายเป็นปัจจัยทางธุรกิจอย่างหนึ่ง ฉะนั้น สิ่งที่ผู้บริโภครับไว้ก็คือ ภาพพจน์ของรายการนั่นเอง (Connor, 1989, quoting Baudrillard)